

DOMOVINA

Izhaja vsak petek.

Naročnina za tekoče leto 12 K, za polovico 6 K.

Posamezne številke 24 vin.

Uredništvo in upravnništvo:

Ljubljana, Sodna ulica šte. 6, prtiličje desno.

Inserati po dogovoru.

„Domovina“ domovini.

Več nego troje dolgih težkih let je preteklo, odkar je sovražna slana preko poletne noči zamorila naše poljudno časopisje. Krepki »Naš Glas« in trdni »Slovenski Dom«, vrli celjski »Narodni List« in bistra goriška »Soča« so prenehali.

Slovenski človek, kakor hitro mu je šola očrnila pot do izobrazbe, je vedno rad posegal po svojem časopisju, da iz njega izve kaj je novega po svetu. Da izve, kako gre narodu, kako se godi rojakom širom domače zemlje in da tako v najskritejši ponižni vasici ostane v stalnem duševnem stiku z velikim svetom. Težko je naš človek prenašal vrzel, ki je nastala, ko so naenkrat kar štirje najboljši njegovi listi prenehali.

Saj ravno v vojni, ki je našemu kmetu, delavcu in tudi gospodu prinesla toliko gorja, bi bil najpriprostejši slovenski človek prav posebno rabil glasnika in pomočnika. Mogočci so računali, da bomo v težki preizkušnji vojne klonili duhom in da se podamo. Toda zgodilo se je ravno nasprotno. »Pritisnuto jače, sve to više skače«, pravijo bratje Hrvatje. In to velja za nas Slovence — s ponosom rečemo — med Jugoslovani najbolj. Naš priprosti mož in žena, vsi oni, ki so najbolj okusili strahote vojne, niso hodili v velike šole, a odprto glavo in pošteno srce imajo. Videli so mnogo gorja, doživeli veliko grozot in sramote, videli odiranje, okusili preganjanje in zatiranje in spoznali so, kje je pravica in kje je krivica. Premnogi se vrača iz tujine in pravi: Zdaj še le, ko sem videl, kakšni so drugi, ko sem bil izročeni nekod pravim krvoločnim zverinam, zdaj vidim, zakaj moram ljubiti svoj rod in delati zanj. In zlasti najnesrečnejši del našega naroda, begunci, ti so na lastni koži skusili, kaj je rojak in kaj se pravi iskati strehe in kruha v tujini.

Gorje in trpljenje nas je znova pobratilo. Narodna ideja je pognala med vojno ravno v našem priprostem človeku, v našem kmetu in delavcu in rokodelcu še globje korenine.

In ko je leta 1917. pod silo nevzdržno zavoženih razmer v tej državi zopet smelo naše časopisje svobodnejše pisati in so naši poslanci na Dunaju izpregovorili možate besede, takrat je prišla tudi v srcu najskromnejšega našega kajžarja na dan — jugoslovanska misel. Nas ni samo milijon, ne, Slovenci, Hrvatje in Srbi, vsi smo eno, vsi smo enega rodu in jezika, skupaj bomo živeli ali podlegli. Dvanajst milijonov nas je! Več nas je kot Čehov, več kot Madžarov, več kot vseh avstro-ogrskih Nemcev. Prostrana je naša krasna domovina. Od Gospe Svete do albanskih pečin, od Tilmenta v slovenski Benečiji tja do carigrajskih vrat govori naš veliki jugoslovanski narod isti jezik. Naša država bi bila večja kot države Romunov, Orkov, Švedov, Dancev, Portugalcev. Sava, Drava in Donava so nam velike prometne ce-

ste po Evropi, na jugu pa so nam z našim Jadranskim morjem na stečaj odprta vrata v široki svet. Tujca mika ta naša dežela, na potu smo mu, a mi se ne umaknemo in se hočemo strniti trdno v obrambo.

V tem boju nam je časopisje neobhodno potrebno. Zato smo ustanovili »Domovino« kot slovensko poljudno glasilo. Zdaj se ne moremo in ne smemo več cepiti po kronovinali. Štajerc in Kranjec, Goričan in Korošec, vse mora delati skupno, da bo več uspeha. Pri tem pa moramo posebno naglašati, da se Slovenci čutimo Jugoslovane. To nas je naučila vojna in vsakdo ve, da tako dolgo ne bo pravega napredka med nami, dokler ne bomo imeli svoje lastne države in svoje vlade. Dokler tega ne bo, nas bodo pošiljali po kostanj v ogenj za druge narode. Hvalili nas bodo, da smo korajžni, a da bi nam dali kakšne pravice, tega pa ne. Se več! Lahko je dokazati, da tam, kjer so vzeli največ vojakov in kjer jih je največ padlo, tam so vzeli tudi največ živeža. Če bi šlo za to, da se preskrbijo s hrano slovenska mesta in kršna nam sestra Istra, z veseljem bi naš kmet odstopil od svojih zalog, kar jim treba. Toda kaj? Jemljejo mu in jemljejo, naša Ljubljana in drugi potrebni kraji, ki se sami ne morejo preživeti, pa od tega nimajo nič; vse gre ven v tujino. Kri in blago, s tem bi smel razpolagati le narod sam, to je naš program, to je zahteva samoodločbe, za to hočemo svojo državo. In ravno naš kmet, naš priprosti človek najbolj čuti in najbolj razume idejo lastne države. Pri tem mu bo »Domovina« stala zvesto na strani.

In domovina vé, kaj je dolžna svojim sinovom. Ve, da je treba napeti vse moči, da solnce izobrazbe z vseh strani posije v najpriprostejšo slovensko hišo. V vojni je vsakdo izprevidel, da tisti, ki je kaj znal, je kaj zaslužil in je hitro prišel naprej. Vse za izobrazbo ljudstva pa bo domovina le takrat lahko storila, kadar bo neovirano in nemoteno obrnila vsak krajcar v prid slovenskemu človeku. In to bo le takrat, kadar bo samosvoja in svobodna.

Treba je, da se za svobodno domovino bojujemo. Brez organizacije pa ni nič. To nam je vojna jasno pokazala. V organizaciji moramo združiti ljudi sorodnega mišljenja, da ne bo med nami že od začetka sporov in preprirov. Združiti moramo somišljenike vseh stanov v politično organizacijo. Bog nas varuj stanovskih preprirov, ali razrednega boja, v katerem hoče en stan živeti na stroške drugega. Tudi smo spoznali, da morajo biti časi ljutih strankarskih bojev, ko smo drug drugega blatili in ovirali, da se nam je Nemeč smejal, za vedno odpravljeni. Obdelujmo pridno vsak svojo njivo, tekmuje, kje bodo lepši in koristnejši sadovi, zavedajmo pa se, da smo v velikih narodnih zadevah le eno — iskreni Slovenci in Jugoslovani. Neizprosno pa

preganjajmo grdo odpadništvo in narodno neznačajnost.

»Domovina« hoče braniti slovenskega človeka v boju za obstanek v tej vojni. Svetovati mu hočemo, ker možno, da se omili gorje, ki ga nam je prinesla vojna, posvečati hoče svojo skrb nesrečnežem, ki jih je kroglja pohabila. Paziti hoče, da se v vojni ponižana nrvnost in ogroženo narodno zdravje zopet povzdigne. »Domovina« hoče biti dober domači prijatelj v vsaki slovenski hiši. Čim več bo naša prijateljev, sotrudnikov in podpornikov, bolj uspešno bo mogla vršiti svojo nalogo.

Globoko vero imamo, da niso več daleč dnevi odrešitve. Čim hujše postajajo razmere, čim bolj kriči na nas sovražnik in nas zapostavlja, bolj blizu nam je dan velike zmage. Potrpeti moramo in potrpeti bomo. Tu naj gre ves naš narod v šolo k slovenskemu trpinu, ki v neznanem trpljenju, s srcem polnim gorja, stisne pest in zaškrtnje z zobmi, češ, ni še vseh dni konec, in dela naprej in se trudi v znoju in krvi — do zmage.

Časi prihajajo, ko se za malenkosti ne bomo več ruvali. Eno je glavno: naša zemlja se nam ne sme vzeti in narod slovenski mora stati kot večno drevo, kateremu korenine nikdar ne usahnejo! V to moramo delati vsi, na to moramo misliti takoj, ko se zavemo življenja, misliti takrat, kadar se odločujemo za poklic in predvsem tedaj, kadar se ženimo! Kdor se ženi, naj se ženi tako, da mu bo zakon oklep, ki ga še bolj zveže z domovino, in otroke naj rodi, ki bodo pomnožili slovensko vojsko in armado slovenskih delavcev.

Dr. Ivan Tavčar (»Cvetje v jeseni«, X.).

Ustanovitev Jugoslovanske demokratske stranke.

Kakor je pred 50 leti s silo bruhnila na dan zavest, da smo Kranjci, Štajerci, Korošci in Primorci en narod Slovencev, s tako in še večjo silo stopa na dan danes zavest, da smo Slovenci, Hrvatji in Srbi po krvi en narod Jugoslovancov, za kateri je nastopila zgodovinska doba ujedinjenja in svobode. Izginejo naj popolnoma umetne kronovinske meje, pade naj stena, ki umetno loči tostransko državno polovico od onostranske. Na jugu monarhije naj vzraste mogočna jugoslovanska država.

Politična stranka, ki hoče imeti bodočnost, se mora torej postaviti na jugoslovansko stališče. V jugoslovanski državi ne bo mesta za majhne ljudi, ki bi uganjali malo krajevno politiko, ker prava jugoslovanska politika mora biti vsenarodna. Njeno delo mora biti posvečeno narodu kot celoti in vsem delom in njega vrstam.

Štajerska narodna stranka je na shodu zaupnikov sklenila, da preneha obstajati.

Sklenila je, da se čim preje vrši v Ljubljani shod, na katerem naj se ustanovi mesto dosedanjih pokrajinskih ter slovenskih, hrvatskih, srbskih strank ena sama velika narodna stranka, jugoslovanska demokratska stranka.

To soboto, na Svečnico, dne 2. februarja, se zbera v Ljubljani kranjski zaupniki narodno - napredne stranke. Najvažnejša točka tega shoda so programatična in organizacijska vprašanja. Ni nobenega dvoma, da bo zaupni shod kranjske narodno - napredne stranke sledil zaupnemu shodu narodne stranke na Štajerskem ter enodušno sklenil, temeljito obračunati s preteklostjo ter z ustanovitvijo nove jugoslovanske demokratske stranke položiti domovini krepak temelj za delo v bodočnosti. Za Štajerci in Kranjci pridejo še drugi deželani.

Uvažujoč, da naš jugoslovanski narod v usodnih trenutkih, v katerih se nahaja danes, neobhodno potrebuje enotno priznano predstaviteljstvo, pa bo jugoslovanska demokratska stranka iskala najtesnejših stikov z vsemi strankami, ki stoje na stališču edinstvenosti Slovencev, Hrvatov in Srbov in ki vidijo v ideji samoodločbe pot v enotno narodno državo. Jugoslovanski narodni odbor ali svet naj bo reprezentanca naroda na zunanji voditelj borbe za narodno državo in za vse one važne zadeve, ki jih vse udeležene stranke priznajo za skupne na znotraj.

Demokratska hoče in mora biti jugoslovanska politika. Saj smo Jugoslovani že v svojem jedru demokratje. V kolikor ni bilo do sedaj naše življenje in delovanje demokratsko, je bilo to le izrodek vpliva tujega gospodstva. Bistvo demokracije leži v enakoveljnosti in enakopravnosti vseh državljanov v vseh panogah javnega in zasebnega delovanja. Ni ga človeka, ki bi v svetovni vojni na lastni koži ne občutil, kako so se vojna bremena v strelskih jarkih in v zaledju razdeljevala na vse ljudi. Čim šibkejši je bil kdo, tem težje je prenašal težko pezo vojne. Kakor posameznik, prav tako pa je bil tudi posamezen narod kot celota prizadet od vojne. Tudi tu se je pokazalo, da čim manjši je bil narod, tem bolj ga je svetovna vojna izkoriščala in ugonabljala. Prav iz tega občutka se je po vsej Evropi, po vsem svetu rodila prava demokratska misel, ki noče le jamčiti posameznikom enakoveljnosti in enakopravnosti, marveč tudi vsem narodom pravico do življenja, do samoodločenja in pravico do lastne države. Konec bodi dosedanjí nadvladi par narodov nad večino

hlapčujočih narodov! Vsi narodi naj bodo vbodoče enakovredni, enakovplivni in enakopravni! Tudi Jugoslovani vztrajamo na najodločnejši zahtevi, da se tudi našemu narodu zagotovi svoboda in državno življenje, urejeno po načelu samoodločbe in demokracije.

Ako že zahtevamo uspostavitve države na podlagi demokratičnih principov, je pa tem večja naša dolžnost, da si potem svojo državo na znotraj in na zunanji uredimo na podlagi istih načel. Zato je potrebno, da se jugoslovanska politična stranka, ki hoče igrati v jugoslovanski državi važno vlogo, postavi na demokratsko načelo ter si v to svrhu določi tudi program prave demokracije. Gre za podemokratenje vsega našega javnega in zasebnega življenja. Z reformami bo treba začeti pri dojenčkih in končati pri starčkih.

Preustrojiti bo treba občino kot temelj avtonomne državne organizacije ter vse upravne inštanice do najvišje državne eksekutive. Tudi sodstvo bo treba izpremeniti na način, ki bo odgovarjal socialnim razmeram današnje dobe. Po vseh uradih naj ima ljudstvo, narod potrebni vpliv.

Izvor prave demokratične samouprave naroda je splošna, enaka, tajna ter direktna volilna pravica s proporcijom v vse zakonodajne, avtonomne, strokovne in javne zastope ter poroto. Tudi na gospodarskem polju bo treba velikih novotari. Zlasti se bo treba zavzemati za pravične zahteve vseh onih v narodu, ki potrebujejo kot gospodarsko šibkejši pomoči, da se otresejo odvisnosti.

Kdor je demokrat, mora biti za svoboden razvoj vseh duševnih, нравnih in telesnih sil našega naroda. Pravi demokrat bo v verskem oziru strpen, priznavajoč enakopravnost vseh verskih naziranj. Šola naj vzgaja državljana v duhu zdrave človečnosti, socialne odgovornosti, narodne zavednosti ter naj mladino duševno in telesno usposablja za praktično, ljudskim potrebam ustrezajoče življenje.

Svetovno naziranje pravega demokrata je torej napredno. In baš ta točka je tista, ki bo tudi v naši državi duhove najbolj ločila, in v tej točki je tudi enotnost med rodnimi brati različnega svetovnega naziranja nemo-goča.

V velikih zmotah je danes, kdor meni, da je prišel sedaj čas za to, da nastane iz

vse domovine en sam hlev, v katerem naj gospoduje en sam pastir. Zoper to usodopolno naziranje sta sicer nastopila tudi »Slovenec« in »Slovenski Narod«, zoper to so se izjavile vse stranke.

Napredna jugoslovanska politična organizacija je potrebna. Če bi jo ne ustanovili danes, bi jo morali ustanoviti po vojni. Ne oživljamo je, da se zopet prične strankarska borba, temveč, da se veliki narodni ideji pritegnejo in v njej uveljavijo vse razpoložljive sile.

Kdor je Jugoslovian, ta je demokrat; kdor je demokrat, naj se oklene nove jugoslovanske demokratske stranke. Radujemo se s tisoči in s tisoči, ki vidijo v novi politični organizaciji vznikatí novo življenje. Pozdravljamo ustanovitev jugoslovanske demokratske stranke ter kličemo na delo vse, katerim je na srcu sreča in bodočnost jugoslovanskega naroda.

Naprej! Naprej! Odbijajte napad!
Navalu hrabro vsakdo se upiraj!
Graščak in kmet, meščan, plemenitaš
pod praporjem se svetim skupnim zbiraj!
A. Aškerc.

Za gospodarsko življenje ali smrt.

Predno bo konec vojne, naraste samo z Avstrijo brez Ogrske nad 100 milijard dolga. Kaj to pomeni, si najlažje predstavljamo, ako pomislimo, da znaša vrednost vsega javnega in zasebnega premoženja v naši državi 120 milijard. V tem je zapopaden ves denar, ki kroži v naši državi, vse blago, vsa zemlja, vse stavbe.

Ta ogromni dolg, ki še vedno raste, bo treba enkrat porazdeliti. Računa se, da ga odpade samo na ramena Slovencev in našega ozemlja 3 milijarde ali tri tisoč milijonov kron. Samo obresti od te ogromne svote bi znašale 150 do 200 milijonov kron na leto. To vsoto bi bilo treba vsako leto pokriti z davki. Ogromna svota je to! Naše ozemlje je pred vojno prenašalo še manj kot 60 milijonov kron vseh vrst davka na leto. Ako naj zmore še velike davke od obresti vojnega dolga, bo treba davke podvojiti ali celo potrojiti. Kje pa naj bi se potem vzel še denar za druge potrebe?

Če se spomnimo lastnega gospodarstva in bodočnosti, se nam zdi, kakor da bi stali

Vodnikov pozdrav.

(Iz nebes na novega leta dan.)

Do neba zdaj kliče
ves svet od nezdod,
pogledat me miče,
kaj dela moj rod.

Al glave Triglava
še zmerom stojé —
napaja še Sava
Ljubljansko poljé?

Ljubljance zaspance
obiskal bi rad,
Dolenjce, Gorjance
pozdravil enkrat.

Ob Dravi rujavi
bi stopil navzgor —
kaj Ziljčan moj pravi,
Beljak, Maribor?

Ob Soči deroči
je boj že končan?
Kdaj zarja napoči?
Kdaj vstane nam dan?

Al kaj izpreminja
v stoletju se svet?
Se vnuk kaj spominja,
kaj delaš le ded?

Ilirija pred nami
je vstala iz grobov, —
k d o z d a j j o p r e d r a m i
iz težkih okov?

O j, n a r o d m o j d r a g i,
kaj ti se boriš,
ti kličeš jo k zmagi,
jo iz spanja budiš?

In brati Hrvati
se s tabo bore —
Srb ž njimi se brati,
podaja rokel

In Bosna ponosna
se k tebi glasf,
nje sužnost neznosna
se v kose drobi.

En narod podaja
si roké iz okov —
spet zarod prihaja
prerojen, ves nov.

Je vstajal pred nami
Ilirijan na dan —
z d a j i z s p a n j a s e d r a m i
mlad Jugoslovian.

Obnavlja prisega
se starih zavez,
veselje k nam sega
do strmih nebes.

na robu brez dna. Najraje zamežimo, ko nas spreleti strah pred grozoto. Gre nam za življenje ali smrt.

Ce bi nobenega drugega vzroka ne bilo, da zahtevamo Jugoslovani svojo državo, bi jo morali zahtevati že zaradi vojnega dolga. Le na ta način je mogoče, da bo za nas ugodno rešeno vprašanje prevzeta vojnih bremen. Jugoslovanska država pomeni za nas v gospodarskem oziru življenje!

Za jugoslovansko državo pa govore še drugi gospodarski činitelji. Ni treba navajati dokazov za to, da bo svobodna Jugoslavija polna naravnega bogastva in gmotnih virov, mogočna gospodarska enota. Jadransko morje, ki objema našo domovino, naše zveze z Balkanom in orijentom dajejo Jugoslovonom pred drugimi narodi na svetu prav posebno važno stališče. Obširneje izpregovorimo o tem prihodnjic.

Danes se hočemo dotakniti le onih izprememb, ki nastanejo z ustanovitvijo jugoslovanske države kakor čez noč in od katerih bo imel naš človek takoj velikanski dobiček. Iz sužnjev postanemo ljudje, iz beračev gospodarsko krepek, neodvisen narod. Prav vsi sloji, vsi stanovi bodo postali pri nas srečnejši le, ako nastane jugoslovanska država.

Kmečko vprašanje so do sedaj reševali pri nas tako, kot so si želeli ogrski magnati in nemški grofovski veleposestniki. Našega kmeta se ni dosti več upoštevalo, kakor pri vozu peto kolo. Preziranje in zaničevanje našega človeka je šlo tako daleč, da so včasih vladni krogi raje državi in sebi škodovali, samo da niso nam ustregli. Vojna z Italijo je pokazala, kako je dunajska vlada zanemarjala naše kraje. Ni bilo ne potov, ne cest, ne železnic, ne vodovodov in ne drugih naprav, ki bi jih bilo vojaštvo v vojni nujno potrebovalo, in dasi smo jih vedno iznova, a vedno zaman zahtevali. Teh stvari pa so bile v obilici deležne nemške dežele, daleč za fronto, v varnem zaledju.

Kmet bo v jugoslovanski državi najmočnejši steber vsega gospodarstva. On je najbolj interesiran, da si po svoje uredi gospodarstvo tako, da v kratkem ne izgubi tega, kar si je z mučeniškim trpljenjem in delom pridobil med vojno in še pred njo.

Naš delavec je bil do sedaj le za to, da je prekladal in prenašal najtežje vreče, da je tolkel kamenje in mešal blato. Kjer so potrebovali delavca za količkaj lažje in lepše de-

lo, je izpodrinil našega človeka tujec. V jugoslovanski državi bo to drugače. Naš delavec, ki po duhu, marljivosti in vztrajnosti nadkriljuje sotrpine drugih narodov, dobi v svoji domovini priliko, da se v maternem jeziku in svoji stroki izobrazijo tako, da lahko zasede prav vsa mesta, ki so mu bila do sedaj pod tujo nadvlado nedosegljiva. Ogromno število najboljših delavskih mest bo na razpolago. Pomisljimo samo, koliko delavskih moči bo potrebovala samo železnica, da bodo vsa mesta na našem ozemlju v naših rokah, koliko dela in zasluga najdejo naši delavci ob obnavljanju uničenih in poškodovanih mest, trgov in vasi na domačih tleh. Vsak količkaj zmožen pride lahko do prav dobrega kruha in nikomur ne bo treba več uhajati v Ameriko in druge tuje nam kraje. Nasprotno, želeli bo, da se vrne v domovino čim več naših rodbin, ki najdejo v svobodni domači državi dovolj dela in jela.

Naš trgovec je bil do sedaj obsojen, da ostane branjevec in naš obrtnik se ni mogel povzpeti do večjih obratov. Nemški in laški veletržec in industrijalec sta tlačila roko v roki z nemško nacionalno upravo našega trgovca in obrtnika. Tudi ta stana se oddahneta tisto jutro, ko zasije Jugoslovonom zlato sonce svobode. Koliko obrtnikov in trgovcev bo potreboval samo Maribor, Celovec, Beljak, Trst in drugi obmejni okraj! Dobro je, da je bila vojna dobra šola tudi za naše ljudi. Obrtnikov in trgovcev bo tako manjkalo, da bo eden imel opravka za dva, tri in več drugih.

Koliko škode narodu in ljudem so napravili tujerodni birokrati! Danes, ko je vojna dokazala njihovo nezmožnost v popolni nagoti, se nam zdi naravnost čudno, kako da so se mogli ti ljudje pri nas sploh držati. Sicer je dosedaj v naših uradih začel biti človek šele pri grofu in baronu. Višja uradniška mesta je mož naše krvi dosegel večinoma le, če se je prodal ali zatajil svojo narodnost. Če se število uradništva še tako skrči in uradovanje še tako priprosto uredi, bo navzlic temu na vseh koncih in krajih primanjkovalo naših ljudi za uradniška mesta.

Dunajska vlada je povsod podpirala in pospeševala nemško industrijo, zavedajoč se, da je to najboljšo sredstvo za ponemčevanje našega naroda. Nemški trgovec in obrtnik sta bila pionirja renegatstva na Koroškem in Štajerskem. Toda tudi v varstvo industrije

po vojni je že ustanovljen v trgovskem ministru poseben urad! Nemška industrija naj se čuva tudi v bodoče na stroške našega kmeta, delavca, obrtnika in trgovca. Konsument naj tudi po vojni prenaša, zato da bo uspevala nemška industrija, vsa najtežja bremena, kakor med vojno. Množi naj se nemški kapital, da pritisne naše sloje k tlom!

Jugoslovanska država, zgrajena na demokratskih načelih, bo s takim gospodarstvom temeljito obračunala. Vsa velika prometna sredstva in večja, javnemu namenu služeča podjetja, kakor železnice, parobrodne družbe, premogovniki in tovarne bo morala prevzeti jugoslovanska država, da ž njimi izboljša gospodarski položaj našega ljudstva. Vsa podjetja morajo postati narodna last in vir višje socialne svobode ter večje kulturne moči!

Se eno vprašanje bo igralo po vojni velikansko vlogo, vprašanje, ki je v prvi vrsti tudi gospodarsko vprašanje. Ako Jugoslovani ne dobimo svoje države, ne bomo nikdar mogli ugodno in dostojno preskrbeti vojnih žrtev, predvsem svojih invalidov. Ni še vojna končana in že so se zbrali alpski Nemci na shodu v Beljaku, na katerem so zahtevali, da naj ima nemški invalid pri oddaji služb prednost pred drugorodnimi invalidi. Očividna je namera pojesti našim ljudem kruh in preplaviti naše kraje z nemškimi invalidi. Ako ne dosežemo jugoslovanske države, bo moral vzeti naš invalid v roke lajno, da bo tako v nadlego sam sebi in drugim ljudem. Jugoslovanska država pa bo prostrana dovolj, da si naš invalid ustvari lastno domačijo in rodbinsko življenje. Koliko lahkih služb bo samo pri trafikah, poštah in drugih uradih, obrtnijah in trgovinah, samo v obmejnih krajih, kjer nam danes tujci zasedajo mesta, ki bi šla nam.

Najlepši ideali nam ne zaležejo prav nič, ako nam na gospodarskem polju izpodnesejo tla in ako se našemu narodu ne da prilika, da se gospodarsko okrepi in osvoji. Kdor noče gospodarske smrti, se bo bojeval za uredničenje jugoslovanske države. Edinole od nje je pričakovati novega gospodarskega življenja in srečnejših dni.

Ustavljajte se, bratje! Branite svobodo svojo novo, vero drago! Za domovine prerojeno čast krvi makar žrtvujte zadnjo srago!

A. Aškerc.

K trenutnemu položaju.

(Izvirček iz poročila deželnega poslanca dr. M. K u k o v c a na sestanku volilcev v Veržeju dne 27. januarja 1918.)

Najvažnejši dogodki, ki se ta čas pripravljajo v slovenski javnosti, so pač ustanovitev nove, namreč jugoslovanske demokratične stranke, nadalje priprava višje politične organizacije Jugoslovancev v obliki jugoslovanskega narodnega odbora ali sveta, končno naši ukrepi proti stališču vlade in avstrijskih Nemcev.

Štajerski narodnjaki, ki so imeli od ustanovitve svoje narodne stranke, od njenega početka l. 1906 naprej, zmiraj narodni program pred očmi ter so se zanj častno borili vsa leta, so se sešli 13. t. m. na shodu zastopnikov v Mariboru. Soglasno so tu prišli do sklepa, da sprejmejo iz krogov Kranjske narodno-napredne stranke izšli predlog, naj se takoj ustanovi stranka, ki bode poklicana, v vseh avstrijskih deželah, kjer bivajo Slovenci, Hrvati in Srbi, izvrševati mejne naloge bodočnosti in sicer dognati združitev celega naroda teh treh imen ter demokratizacijo vsega življenja v državi istih.

Splošno priznано je to dalekosežen in za zrelost našega naroda časten sklep! Katera naloga bi mogla biti plemenitejša, nego temu toliko zatiranemu narodu izbojevati srečno skupnost in častno bodočnost na podlagi urejenega razvoja lastnih sil naroda? Zgodovina ruske revolucije nam kaže, kako nesrečen je narod, ki se je sicer otresel trinogov, ki pa ni organiziran, če si hoče svoj dom urejevati. Ljudske pravice bodo zmagale gotovo tudi pri nas, pravico odločevanja lastne usode si bode naš narod, oprt na ostale svetovne dogodke, gotovo izbojeval, kakor vse kaže. Toda gorje nam, če si dotlej ne bomo na jasnem, kako si uredimo medsebojno življenje! Kdo nam more jamčiti, da si ne bodo tudi pri nas zaslepljeni bolševiki kot igrača narodu tujih sil hoteli s silo prilastiti vse pravice, pozabljajoči, da so drugi tu, ki zahtevajo častne pogoje življenja? Nasprotujoče si zahteve more le dobro organizirana stranka spraviti vsaj v toliko v sklad, da ne trpi narod škode kot celota. Te velike naloge pa ne more in ne sme reševati v tej veliki dobi narodna stranka štajerska zase, istotako ne narodne napredne organizacije kranjska, goriška, tržaška. Naš jugoslovanski narod potrebuje Trst in Primorje, ravnotako kakor ves narod potrebuje Koroško in Štajersko, ki ju je nazval hrvaški politik pred kratkim vsled njiju važnosti ključ jugoslovanske državne bodočnosti.

Nikdar torej ni prišla iz središča naše slovenske domovine iz Ljubljane srečnejša misel, nego je predlog, naj razpustimo po deželah doslej obstoječe napredne organizacije ter se združimo v skupno jugoslovansko stranko. Zato je tudi razumljivo, da smo obmejni Slovenci naravnost slastno pograbili to ponudbo, saj vidimo, da se prvi možje našega naroda v Ljubljani v usodnem trenutku spominjajo svoje plemenite dolžnosti: rešiti v nevarnosti potujčenja se nahajajoče dele našega naroda. Kranjci pa ne store tega v svojo škodo ali izgubo, kajti v ostrem narodnem boju vzgojeni obmejni slovenski politiki jim bodo v skupnem boju dobro došli sobojevniki. Smoter demokratizacije našega javnega življenja nam predlaga v rešitev težavna vprašanja, ki jih bomo le s složnim naporom vseh sil srečneje reševali nego ruski bolševiki.

Prvi možje sveta se čutijo srečne, da žive demokrat. idejam, Francozi, Američani, vsi smatrajo kot najplemenitejšo nalogo štiti demokratizacijo.

Glede preustroja naših občin je vprašanje demokratizacije že pred durmi, kar je za nas tem važnejša zadeva, ker pomeni ob-

enem rešitev narodnega vprašanja. Misliti nam je le na Slovence krivične volilne rede v Mariboru, Celju in Trstu, ali na nemško veleposestvo na Kranjskem itd. Le velika in močna demokratična stranka nam more ta izbojevati vspehe po enotnem načelu, ki mora zmagati na celi črti, z veljavo za vse dele naroda. Četudi stranka ne bo smela biti razredna stranka, ki hoče v enem poklicu videti edini steber skupnosti, v drugem pa lenobne požerube, vendar bode morala razumevati razredne boje in izravnovati neodvnljiva nasprotja v korist skupnosti. Naš jugoslovanski narod, ki je demokratičen po vsem svojem čutenju, bo to stranko vzljubil in se ji zaupal, če velika doba najde svoje može na svojem mestu.

Loyda Georgu je pred leti očital njegov nasprotnik, da posnema kot politik zmiraj pastirja, kateremu boče čreda uiti. Ne maha po čredi z bičem od zadaj, da jo ustavi, ampak pastir išče zmagano nad čredo v hitrosti svojih nog, ker se spusti s čredo vdir, dokler je ne prehiti in ji ne zastopi izhoda s pašnika. Tako se baje okorišča ta prvi državnik sveta Loyd George z vsako časovno idejo na ta način, da jo pravočasno sprejme kot svojo ter stopa s tozadevnimi jasnimi načrti pred množice. Tega pastirja naj posnemajo dandanes ustanovitelji jugoslovanske demokratične stranke! Se predno se nam množice spuntajo, se spustimo v plemenito tekmo za demokratično našo jugoslovansko državo!

Drugi svetli žarek na obnebu je spoznanje, da tudi politične stranke niso zadnja oblast vsaka zase, ampak da se tudi te hočejo v službi za narod podrediti skupni višji organizaciji jugoslovanskemu narodnemu odboru ali narodnemu svetu. V prejšnjih časih v tem oziru ni bilo mogoče doseči edinstvi, danes je tudi to vprašanje na dobrem potu rešitve.

Narodna stranka štajerska je sklenila ne le, da preide v jugoslovansko demokratično stranko, ampak je vnaprej ponudila v tem slučaju svoje zvesto zaveznitvo vseslovenski ljudski stranki. Ni dvoma, da doseže demokratična stranka z ljudsko stranko sporazum, saj je slednja sama stopila pred javnost, saj je slednja sama stopila pred javnost s takim pozivom 27. dec. preteklega leta.

V pravem pojmovanju položaja so jugoslovanski poslanci Vseslovenske ljudske stranke zavrgli prejšnji pomislek zoper versko razliko glede združitve z moslimskimi Hrvati in pravoslavni Srbi, kar še le prav omogoči boj za skupno državo edinstvenega troimenskega naroda.

Naša edinstvo v tem oziru vpliva izvrstno tudi na hrvaško in srbsko javnost ter pospeši razjasnenje ozračja tudi v banovini in Bosni. S tem pa pridemo res do poklicanega predstaviteljstva jugoslovanskega naroda, ki bode v njegovem imenu izvedel kljub vsem zaprekam narodno samoodločbo.

Skrajno zaslepljenost nasproti zahtevam jugoslovanskega rodu je pa opaziti še zmiraj pri avstrijskih in madžarskih politikih in pri vladi. Avstrijski minister je še te dni priznaval javno, da se je mnogim našim rojakom godila težka krivica. Nočejo pa priznati, da je njih petdesetletno tlačenje našega naroda ena sama vnebovpljoča krivica.

Nočejo razumeti, da je svetovna vojna v naš prid odločena, kar je nam vsem jasno. V svojo lastno škodo še danes nočejo enako-pravnosti, ampak predpravice, akoravno je naš narod že skoro izčrpan za njih vojne cilje. Zaslepljeni avstrijski ministrski predsednik se je pač upognil pred pretnjo štrajka delavstva ter je obljubil demokratične premembe občinske volilne pravice, ne izprevidi pa gorostasnosti svoje obljube, da hoče predpravice Nemcev nasproti Slovincem uveljaviti tudi vnaprej kljub izrabljanju našega ljudstva v ti vojni. Nemški in madžarski politiki na našo zahtevo po narodni samoodločbi odgovarjajo celo z zahtevo posnemčeni Adrije ter nas strašijo z ječami. Naš odgovor bo di ustvaritev zmagovitega jugoslovanskega odbora.

Sprejmimo božanstvo Svobode, kakor se spodobi: čistih src, vzvišenih misli, da nas — vse enega duha! — more povesti v bodočnost, ko bomo gospodarji v svoji svobodni, ujedinjeni domovini! Takrat pride doba procvitanja, blagostanja in sreče... Vsi domačini, vsi svobodni državljani, vsi polnopravni v kraljevini, ki se bode šele tedaj s polno pravico mogla nazivati: troedina! To je zahteva časa. Ta zahteva stresa danes državne temelje. Ni je sile, ki bi se ji mogla upirati. Z živo vero, tope, na složno delo! Saj živa vera ustvarja čudeže.

Ivan Hribar (»Glas S. M. i S., broj 1.)

Slovanski jug.

Omladina zagrebskega vseučilišča akademiki vseh štirih fakultet, Hrvatje, Srbi in Slovenci, so imeli dne 24. januarja veliko javno skupščino. Zagrebska univerza se niti iz mirne dobe ne spominja tako sijajne manifestacije jugoslovanskega edinstva v ciljih in mislih. Skupščina je brzojavno pozdravila Jugoslovanski klub in »Češki svaz« ter je sklenila resolucijo, ki pravi: Jugoslovanska mladina hrvatskega vseučilišča v Zagrebu naglašja zahtevo edinstvenega slovenskega-hrvatskega - srbskega naroda, razcepjenega na več držav, da je čim najhitreje skleniti demokratičen mir, ki prinese našemu enotnemu narodu državno zedinjenje in svobodo. Jugoslovanska, na široki demokratični podlagi organizirana država naj zagotovi vsakemu plemenu vse historične plemenske znake. Omladina izreka zahvalo vsem, ki so stvarno delavni v tej smeri, zlasti »Jugoslovanski klub« in Starčevićevi stranki prava« v Zagrebu. Resolucijo so takoj podpisali malone vsi zagrebski akademiki. Brzojavno se jim je pridružilo še 29 akademikov varaždinskih, tako da je bilo že prvi dan nad 280 podpisov.

Deklaracijska politika objema tudi naš Hrvatskem vedno širše kroge. Za časopisi vseh vrst, za občinami, duhovniki, frančiškani, političnimi strankami so prišli zdaj tudi akademiki in književniki. V Zagrebu so začeli jugoslovanski književniki izdajati nov literarni zbornik »Književni jug«, v katerem pišejo hrvatski, srbski in slovenski pesniki in pisatelji, vsak v svojem jeziku ali narečju in pravopisu, torej v latinici in cirilici, v kajkavščini, štokavščini in čakavščini. List je prav dober in dokazuje, da smo res ena duša in eno srce. Plačano hujskanje proti Slovincem med Hrvati ostane zato brez uspeha. Hrvatski in češki listi namreč poročajo, da potujeta sarajevski nadporočnik dr. Pilar in častnik R. Boić, urednika Stadlerjevega lista, po Hrvatskem ter hujskato proti Slovincem, češ, da so začeli Slovenci zato z deklaracijsko politiko, ker hočejo potegniti vodstvo nad vsemi Jugoslavlani nase ter zasesti vse boljše župnije s slovensko duhovščino. Na take bedarije pač ni treba resnega odgovora.

Celo Srbska radikalna stranka, ki je največja srbska stranka na Ogrskem ter ima na Hrvatskem in v Bosni znatno število pristašev z odličnimi politiki, se pridružuje jugoslovanski deklaracijski politiki. Stranka, ki je dolgo imela svoje narodno separatistično stališče, se pridruži jugoslovanski demokratični skupni politiki, kar je najdalekosežnejšega pomena.

V Bosni je vladala doslej tišina smrti in tuže, zato resnično mrtvilo. Strah, nezaupanje, obup nad grozoto preteklih treh let so zamorile vsako narodno gibanje. Inteligenca je bila ali v ječah, internirana, ali odvedena kot talniki; vsa društva so bila razpuščena, vsi listi ustavljeni, vsako shajanje je bilo prepovedano. Katolikom in muslimanom se je godilo primeroma še najugodnejše; žal, da so se med temi nekateri napram trpljenju pravoslavnihih sobratov vedli gluho in nemo. Strah je pač zadušil v marsikom tudi sočutje! Pogumni glasovi jugoslovanskih in čeških poslancev v državnem zboru pa so okrepili zdaj tudi bosansko-hercegovaške Srbe ter jim v srce vili nado v lepšo bodočnost. Iz Prage, Ljubljane in Zagreba se slišijo v Bosno glasovi bratstva, edinstva enotne volje. In Srbi nam sporočajo: »I mi smo svi s Vama, osjećamo što i Vi i želimo što i Vi!«

Slovanstvo.

Gališki Poljaki se začinjajo zopet kesati svoje politike, ki jih je ločila od Čehov in Jugoslovancov, a jim ni prinesla ne časti ne koristi. Poljski klub v državnem zboru razpada; poljska narodna demokratična in poljska ljudska stranka hočeta izstopiti iz kluba, a morda izstopijo tudi socijalni demokratje. Narodna demokratična in ljudska stranka zahtevata, da se ves poljski narod, torej v ruski Poljski, v Galiciji in Poznanju ter na Pruskem zedinijo v samostalno poljsko državo s svobodnim pristopom do morja. Poljaki torej nastopajo s svojim maksimalnim programom. Če ne bodo več v Seidlerjevi večini, pade naše ministrstvo že v kratkem. — Pruski Poljaki so v pruski poslanski zbornici po svojem poslancu Tramczynskem izjavili: »Mi protestiramo, da so tudi v proračunu za tekoče leto postavljena sredstva »za varstvo Nemcev«, kar pomenja za pobljanje poljaštva. To je čudna ilustracija mirovnihih pogajanj v Brestu. Mi Poljaki smo za mir po sporazumu med narodi. Pogajanja v Brestu Litovskem so nas sprva zadovoljevala ter so se tudi zadovoljivo razvijala. Prvi upi pa so bili hitro uničeni po vedenju centralnih držav, ki so izjavile, da sicer v teoriji priznavajo pravico samoodločbe narodov in zaščito narodnih manjšin, toda ne dopuščajo mednarodnega rešenja teh vprašanj. To stališče je povsem krivo. Taka vprašanja bi se kot notranja politična vprašanja mogla rešiti le takrat, ko bi vladalo medsebojno zaupanje. Ali kako moremo imeti Poljaki zaupanje do Vas? Mi moremo imeti zaupanje le v mednarodno razsodišče.« — Poljaki iz osvobojene Poljske zahtevajo, da imajo tudi zastopnike na mirovnihih pogajanjih v Brestu. Rusi so to zahtevo odklonili, toda nemški zastopniki trdijo, da se potegnejo za poljsko zahtevo.

Češka dosledna in značajna napredna in demokratična politika nahaja pri Jugoslovanihih vedno več razumevanja in soglašanja. Iz Ljubljane, Maribora in Zagreba so bili »Českoskemu svazu« poslani brzojavljivi, v katerih so Jugoslovani izrekli Čehom živo zahvalo in popolno pritrjevanje k njihovi moški borbi v državnem zboru in delegacijah za samoodločbo narodov. Kako odločno so se zavzeli češki poslanci za Slovence, Hrvate in Srbe, tega jim Jugoslovani ne pozabijo nikdar. Češki časopisi prinašajo dopise in članke naših politikov in pisateljev, v Pragi in po drugih čeških mestih pa skrbe Čehi za naše ranjenice in bolnike tako, kakor bi niti mi sami ne mogli skrbeti za nje. Čeh nam je resničen brat, ne le v besedah, nego v prvi vrsti v dejanjih in v žrtvah.

Čehi pa se ne pripravljajo na svojo državno svobodo ne le politično, nego z vsemi silami tudi kulturno. »Politična samostojnost nas ne reši, ako ne dovršimo najširše narodne izobrazbe in izomike!« pišejo češki listi. »V vsem moramo biti svoji ter moramo v prosveti tekmovali z drugimi narodi.« Zato so zdaj ustanovili »Husovo vseučilišče za ljudstvo« v Pragi, ki dobi podružnice po vseh čeških mestih in trgih. Na teh vseučiliščih se bo ob večernih urah predavalo ljudstvu (delavcem, obrtnikom, trgovcem in drugim) o najrazličnejših kulturnih, gospodarskih in političnih vprašanjih, ki morajo zanimati dandanes vsakogar, ki hoče veljati za izobražena. Kako vzorno skrbe Čehi za višjo izobrazbo svojega ženstva v Pragi, pa se vidi

iz delovanja vzorne praške višje deklinške šole. Tu so Čehi leta 1912. ustanovili višje ženske tečaje: za odgojo otrok (pouk o psihologiji otrokovi s poseti najdenišnice in otroške bolnice), za higijeno (zdravstvo v obitelji), za biologijo (rastlinstvo v razmerju do človeštva in živalstva), za fiziologijo (prehrana), filozofijo, literaturo, kulturno zgodovino in zdaj še za lepoto češke govorice. Tečaji so šestmesečni ter se vrše vsako popoldne od 3. do 6. Tekom 7 let, odkar obstajajo ti tečaji za višje izobražene češke ženske (dekleta in žene), je obiskovalo tečaje 1024 poslušalk (med temi 346 gospa). Tudi za slovenske žene in dekleta, ki imajo za seboj neko stopnjo šolske izobrazbe, bi bilo nujno treba ustanoviti take tečaje, če hočemo dobiti moderno izomikano ženstvo. Če rečem: »Slovenec sem!« ali »Slovenka sem!« — hočem povedati: »Naprednjak, demokrat, izobražen Jugoslovan sem, ki nočem v ničemer zaostajati za svojimi sosedi!«

Kdor ljubi tebe, ti ga ljubil
Življenja to uči modrost.
Kdor črti te, še ti ga črti!
Vse drugo, sin moj, je norost.

In kdor udari tebe enkrat
po licu levem, njega ti
po licu desnem mahni dvakrat —
in še pripravljen stoj s pestmi!

A. Askere.

Gospodarstvo in gospodinjstvo.

— Gospodarske razmere v mariborskem okraju so povod vednim pritožbam. Postale so neznosne. Kmetom se je na pozno jesen odvzelo 22.000 meterskih stotov sena in 5000 meterskih stotov slame; zahteva pa se še vedno več. Kmetje že sedaj pasejo živino in trgajo slamo s streh gospodarskih poslopij in jo v krmo polagajo živini. To pomeni veliko nevarnost za vso živinorejo. Pridejo kužne bolezni in oslabiljena živina bo trumoma cepala. Svinjerejem se plačuje za kilogram masti 7 K 40 v do 8 K 30 v, prodajajo jo pa po 45 K in 50 K odjemalcem. Ogrskim svinjerejem jo kupujejo po 40 K kilogram na debelo. Te kričeče razmere so dovedle dne 23. t. m. do prav burnega zborovanja mariborskega okrajnega gospodarskega sveta, ki so se ga udeležili poleg kmetovalcev tudi vsi ostali sloji, delavstvo in meščanstvo. Sklenilo se je, da se zahteva od vlade, da preneha z rekvizicijami sena in slame po deželi, ker je sicer ogrožena vsa živinoreja. Maksimalna cena za rekvirirano mast naj se določi na 20 kron kilogram, prodajna cena napram odjemalcu pa ostani doslejšnja, to je 33 do 45 K. Opusti se naj pošiljanje rekvirirane masti graški posredovalnici »Steleste«, ki mast zaradi dvojnega prevoza podražuje. Rekvirirano mast je v bodoče oddajati naravnost konsumentu. Glede sena in slame je bila izražena nadaljna želja, da se dovozi primanjkuje množine iz gornještajerskih krajev, koder se doslej ni ali nič, ali le malo rekviriralo. »Deželni posredovalnici za krmila« v Eggenbergu pri Gradcu se naroča, da spravi v svoje poslovanje in knjigovodstvo več reda, kot doslej. Ta posredovalnica namreč niti ne ve, kolikšne množine in sena je doslej sprejela. Dobavljenje sena in slame (rekviriranje) naj, kot doslej, ostane v rokah kmetске zadrage v Račjem, ker si nihče ne želi graških nemških judov v naše kraje. Slovenski kmet je že do skrajnosti izmozgan; naj se pritegne tudi še nemškega kmeta, ki se ga je doslej varovalo.

— Gospodarski drobiž. Leta 1916. je bilo za Štajer predpisanih 4600 vagonov sena in 1700 vagonov slame. Oddanega je bilo vsega 95% vsled starih zalog in dobre letine. Leta 1917. je bilo predpisanih začasno 2500 vagonov sena in 850 vagonov slame, do 31. oktobra. Odvzelo se je do tega časa 1306 vagonov sena in 295 vagonov slame. Z odlokom od 3. novembra 1917 je zahtevalo prehranjevalno ministrstvo 8533 vagonov sena in 4000 vagonov slame. Kje bi naj le vse to vzeli, ko

cela dežela v dobrili časih ne pridela toliko? — Deželni gospodarski svet je v seji 15. t. m. razpravljaj o pomanjkanju žita, ki je tolikšno, da se dežela iz lastnih pridelkov ne more preživljati. Deželni glavni grof Attems je trdil, da je bila naša lanska žetvena statistika dobro peljana, kar gotovo ne odgovarja dejstvu. Delovni odsek gospodarskega sveta se je izrazil za omejitve klanja svinj in za povišanje tozadevnih cen. Graški podžupan dr. Gargitter je zahteval rekvizicijo svinj. Odgovoril mu je ravnatelj Jentsch, da bi to pomenilo konec svinjereje. Cena mleku pri posestniku hleva se je določila na 50 v liter, prodajna cena za Gradec pa 74 v liter. — Usnja za Štajersko je bilo določenega za leto 1918. 50.000 kg. Na osebo pride torej za celo leto tri do 4 deke. Take odredbe si morajo izmisliti pač samo gospodje pri zelenih mlazah! — Hmelj na trgu v Žalcu v minulih dneh ni našel kupčije. Na Češkem bodo mesto hmelja letos večinoma tobak nasadili. Isto store na Nemškem, koder je lani produkcija hmelja padla od 464.732 stotov po 50 kg, iz leta 1914. na 143.872 stotov po 50 kg v l. 1917. Na Ogrskem opuste letos večinoma vse hmeljeve nasade.

— Hudi časi. Pridetek krme na Kranjskem je bil lani skoraj za $\frac{2}{3}$ slabši od običajnega pridelka v drugih letih. A še to, kar je zraslo, je pobrala neusmiljena rekvizicija. Kmetje so bili zaradi pomanjkanja krme primorani odprodati najmanj polovico svoje živine. V hlevih pa je ostala le mlada živina, ki ni ne za delo, ne za meso in tudi ne za mleko. Nujna posledica pomanjkanja molznih krav je pomanjkanje mleka. Prizadeta ni le živinoreja, marveč posebno dojenči in bolniki. Zaradi pomanjkanja delavne živine in zaradi manjše množine gnoja bo letos letina, in naj bi bilo vreme še tako ugodno, še slabjša kot je bila lani. V jeseni nas čakajo zato hudi časi. Ti hudi časi pa bodo po mestih skoraj nastali tudi vsled pomanjkanja mesa. Dosedaj je namreč kmet silil z odprodajo živine, čim pride prva zelenjava, bo le z največjo težavo dobili od njega zadnje blago, ki mu je še ostalo.

— Lopa zamenaj! Ko se je kmetom rekvirirala krma, so jo morali oddajati q po 17 K. Sedaj jo živinorejci prosijo od deželnega mesta za krmila v Ljubljani, ki jim zaračuna seno 1 q po 30 K brez dovoza. Zato, ker je seno dražje, je tudi slabše. Splošno se čujejo pritožbe, da je gnilo, preperelo in po večini za govedo neužito. Ta fina krma se uvaža od drugod.

x Da krompir ne zmrzne. Položi v jeseni po tleh v kleti deske, pokrij jih na debelo s časopisnim papirjem in natresi nanj krompirja, ki seveda ne sme biti vlažen. Ta krompir pokrij zopet s precej debelo plastjo papirja in obloži tudi stene na debelo s papirjem, ako je krompir blizu njih. Na papir naloži iznova krompirja, tako da bo ves kup kakega pol metra visok. Vrhnil krompir pokrij, seveda tudi s papirjem. Kadar odneha mraz, lahko odstraniš gornji papir, da se krompir malo prezrači, a ga nato iznova pokrij. Namesto papirja tudi dobro služi suh praproš ali pepel, s katerim posipaj krompir.

x Suhe češplje s koruznim zdrobom. Skuhaj četrt litra suhih češpelj, ki jih nalij s precej vode. Potem prideni četrt litra poparjenega in odcejenega koruznega zdroba in kuhaj počasi še 20 minut. Osoli, osladi s sladkorjem in zabeli povrhu z ocvirkli ali z žlico masla.

x Kako hraniti suho meso. Ako nimaš primerne shrambe za suho meso in prekajeno klobase, zavij posamezne kose v časopisni papir, zloži jih v zaboj in potresi z bukovim pepelom. Na ta način se ohrani meso dolgo sveže in okusno.

x Jabolka so zdrava jed, ker pospešujejo tek, to je pomagajo želodcu jedi prekuhavati. Posebno so jabolka priporočljiva za nervozne ljudi, ker polagoma pomanjšujejo živčno razdraženost.

Sršeni.

Lažnim resničarjem.
Ko vsaka ni žival lisica,
tako ni vsak napis resnica.
(Prosto po Prešernu.)

Aforizem.

Izšla je Resnica,
ime ji je Laž,
Intriga družica,
Polom njen pajdaš.

Po božiču.

Kristus prinesel je mir,
Rusija premirje,
»Resnica« preprij,
državna banka — papirje.

Komu?

Zdaj nosiš veliki zvonec med nemšk'avci;
Slovenci v trojni kličejo deželi:
»Gorje, gorje, gorje mu — Izdajavci!»

Fr. Prešeren.

Obljube in nade.

Poslanci nam dajejo mnogo nad,
a vlada ne da nam nikakih obljub.
Ne pričakujmo ničesar od vlad —
vse nam da Jugoslovanski naš klub!

Aprovizacija.

Višnjani, kam ste svojga polža d'jali?
Za šimelna smo vladi ga prodali.

(Prosto po Prešernu.)

Botjševiki.

Čujte, mali in veliki:
Boljševiki, boljševiki!
Kaj pomenijo ti vzkliki:
Boljševiki, boljševiki!

Jaz uganil bi pri pikli:

To so triki —

miki —

stiki — — —

To so Nemci po vsebini,

Zidje po obliki. —

Beda in bogastvo.

Če Bog poslal sto angelov bi z neba,
ne prineso nam vsega, kar je treba;
če vrag poslal bi cel legijon hudičkov,
vsi ne odnesli vojnih bi dobičkov.

Kam ž njimi?

Na dnu pekla pripravljeno
je mesto za skopuhe —
vprašanje je, kam denemo
vse vojne oderuhe?

Rekvizicija.

Ko beda raste do neba,
jo vlada s tem podpira:
da enim nič ne da
in drugim — rekvirira.

Zdravje - največje bogastvo!

Ze v mirnih časih so se zdrave roke, krepko telo in bistri razum obrestovali bolj nego vse svote naložene v hranilnicah in denarnih podjetjih. V sedanjem času pa, ko se majo in spreminja vrednost denarja od dne do dne in ko nihče ne more vedeti, kakšno bo gospodarsko stanje po vojni, je prva dolžnost vsakogar, da si obvaruje zdravje, da si ohrani in okrepi zdravno telo, kapital, s katerim bo mogoče po vojni delovati, pa naj se ostale vrednosti še tako zmanjšajo ali celo uničijo. Kdor ostane zdrav in krepak, si bo, če bo treba, s krepko roko in zdravim razumom ustvaril novo, trdno pozicijo, zagiral obstanek sebi in svoji družini. Zdrav in močan rod bo v kratkem lahko prebolel vse rane in udarce, ki nam jih tedaj prizadeva svetovna

vojska. Slaboten, bolehen človek tudi v željno pričakovanih mirnih časih ne bo imel lahkega življenja.

Prihodnost bo zahtevala od vsakega posameznika, da zastavi vse svoje sile, da zagura sebi obstanek, svojim otrokom pa lepšo bodočnost. Prihodnja doba bo rabila zdravih ljudi.

Todaskrb za zdravje je v sedanjih časih jako težka. Vojska je prinesla s seboj tudi za tiste, ki so ostali na samem ob domačem ognjišču, toliko škodljivosti, takih nezdravih razmer, da je človeško zdravje v neprestani nevarnosti. Marsikdo ali iz nevednosti ali iz komodnosti skrbi toliko za svoje zdravje, kolikor bi moral in kolikor bi mu bilo tudi v sedanjih razmerah mogoče. Toda vdajati se razmeram in se izgovarjati, češ, saj ne moremo ničesar storiti, je napačno, kajti najvažnejše zdravstveno pravilo za življenje pravi, da človek tudi v najugodnejših razmerah lahko sam neizmerno veliko stori za svoje zdravje in se ubrani težkih bolezni.

Kakor je za življenje sploh stokrat dokazano in stokrat preskušeno pravilo, da je vsak s v o j e sreče kovač, tako je tudi glede zdravja resničen izrek, da je vsak sam svojega zdravja čuvaj. Bolezen navadno ne zadene človeka ko strela z neba, temveč napade ga le, če si je človek sam izpodkopal odporno silo, si poslabšal telo in živel v razmerah, v katerih so bili dani pogoji, da se je bolezen polagoma razvijala ali da so njene kali neopažene klike in se v ugodnem trenutku polotile človeškega telesa. Pljučnica res navidezno naskoči človeka ko zavrtni tolovaj, toda tisti, ki natančno premisli, kako se je začela bolezen, spozna, da si jo je sam nakopal, ker se morda ni dovolj varoval prehlada. In jetika! Res je prišla navidezno neopažena, toda že dolgo prej so kalile njene kali v nezdravi okolici, v slabem zraku, nesnažnem stanovanju. In človek, ki je živel v takem razmerju in si ni znal pomagati, si je pravzaprav kolikortoliko sam kriv bolezni.

Zato je potrebno, da vsak posameznik sam pazi na svoje zdravje v spoznanju, da sam sebi lahko veliko pomaga. V večji meri, z izdatnejšimi sredstvi pa morajo skrbeti za zdravje svojih ljudi občine, dežele in država. Od naših oblasti smemo in moramo zahtevati, da store vse, kar je mogoče, za zdravje posameznikov in za zdravje vsega ljudstva. Davki, ki jih plačuje ljudstvo, se morajo porabiti v znatnejši meri ko doslej za javnozdravstvene naprave, za bolnišnice, zdravniško pomoč, zdravila, izboljšanje stanovanj, očiščenje voda, kanalizacijo itd. Zrak, svetloba in hrana so glavni predpogoji zdravja. Zrak imamo povsod dovolj, toda nevednež ga ne zna izkoristiti, ker ne pozna njegovih zdravilnih lastnosti. Solnčna svetloba je tudi v sedanjih časih še brezplačna, vendar jo malokdo tako spoštuje, kakor bi zaslužila, čeravno je tako poceni. Posameznik poseđa po gostilnah v zakajenih prostorih, podjetniki zidajo hiše, ki imajo premajhna okna, mesta še sedaj zidajo ulice, kamor blagodejna solnčna svetloba nikdar ne razgrne svojih žarkov. Svet mora priti do spoznanja, da sta zrak in svetloba najboljša zdravnik in najvestnejša čuvaja ljudskega zdravja. Obenem je njih poraba tako ekonomična, da ne povzročata nobenih težjih davčnih žrtev. Smatrat moramo za svojo dolžnost, da spozna vsak posameznik, kakšna zdravilna sila je v zraku in svetlobi, in da vse odgovorne oblasti v tem spoznanju ukrenejo primerne korake.

In tretji predpogoj zdravja je — h r a n a. Pri hrani se že začnajo težkoče, ki so bile že v mirnih časih velike, ki pa so postale tekot vojne tolike, da jih že komaj premagujemo. Marsikdo se že ne more zadostno prehranjati, njegove telesne sile pešajo, bolezenske kalli z lahkoto napadajo njegovo telo. Nevarnost je, da zaradi slabe in nezadostne

prehrane oslabi ves narod. Dolžnost oblasti je, da dajo ljudstvu dovolj hrane, dolžnost in pravica ljudstva pa je, da z vso energijo zahteva od oblasti, kar mu gre.

Tudi posameznik lahko mnogo stori za svojo prehrano. Pičlo in preprično odmerjeno mli hrano si mora tako razdeliti, da ima vsak dan vsaj toliko, kolikor njegov organizem neobhodno potrebuje za vzdrževanje. V sedanjih časih se človek kaj rad ravna po ljudski prislovcici »enkrat z betom, enkrat s psom«; enkrat je preveč, kadar mu je bila sreča mila, da si je nabavil nekoliko več živil, enkrat pa strada. Kdor tako gospodari, si škoduje.

V spoznanju, da je redna hrana eden najvažnejših predpogojev zdravja, mora postaviti vsakdo potrebo po hrani na prvo mesto, vse druge potrebe pa, ki za življenje niso tako nujno in neobhodno potrebne, naj za enkrat zapostavi, da jim zadosti potem, ko se bo tek sveta spremenil. Pijača, pivo, vino in žganje, in prazni želodec sta si huda nasprotnika. V boju, ki ga bijeta prazen želodec in alkohol, zmaguje alkohol, ker poslabi zdravje in zmanjša odporno silo. Čim slabše je človek hranjen, tem škodljivější je vpliv alkoholnih pijač. Zato bi moral vsakdo skrbeti, da se ogiblje alkohola in si skuša s tistim denarjem, ki bi ga izdal za pijačo, rajši preskrbeti hrane. Med tiste potrebe, ki jih za enkrat lahko zapostavljamo, spada tudi lepa obleka, nakit in lišp. Dobro skrpana in snažna obleka je za zdravje ravno tako dobra ko umetno sešita in bogato nališkana. Poleg teh je še mnogo drugih nenujnih potreb, katere moramo zamenjati, da si namesto njih preskrbimo živil.

Vodilna misel vsakega posameznika mora biti v sedanjih težkih časih: O h r a n i s i z d r a v j e! Otresti se moramo vseh nezdravih predsodkov in navad, odstraniti moramo vse, kar pospešuje bolezni. Česar ne more storiti vsak sam, to moramo odločno zahtevati od odgovornih oblasti! Le zdravemu poedincu in zdravemu narodu prinese mir srečo in blagostanje.

Nikdar ni izgubljena stvar, za katero so padle cele generacije. Glas grobov je močnejši od grmenja topov, in čujejo ga tudi bodoča stoletja, in večno ga bo čula vest narodova. Pa naj bi se zgodilo karkoli, naj bi se nebo zrušilo, večno bo odgovor vesti: »Živi ostanejo zvesti pokojnikom!«

(»Glas Slovenaca, Hrvata i Srba, br. 6.)

Iz Gorice.

27. Jan. 1918.

Od Predela do morja se vleče dolga vojna rana po naši slovenski zemlji. Soča jo izpira. Odhrumel je vojni vihar in pustil za seboj grozne sledove, ki jih skuša pridni Goričan odstraniti in dati svojim selom svoje prejšnje mično lice. Komaj je zapustil sovražnik svoje bojne črte po goriških nižinah in višinah, že je hitel Goričan domov. Groza, strah, nepopisno razdejanie! Ruševina poleg ruševine, izbrisane vasi, polja in vinogradi uničeni. Ali nekaj je le ostalo. In kjer je kaj ostalo, kjer se je le količkaj mogoče gibati, tam že dela in popravlja marljiva roka goriškega Slovenca. Majhen je pričetek, majhno to delo napram tolikemu razdejanju, ali življenje pomeni to še neznatno pričetno delo in iz malega raste veliko, iz malega pričetka bo vzkliła nova Goriška. V Gorici pa je osredotočeno prvo gibanje in odtod se tudi mora razplesti po zemlji nekdanjega bojišča in obnoviti deželo. Gorica je srce slovenske Goriške, njej moramo posvečati posebno paznost, ki bo plodonosna za vso našo goriško pokrajino. Okoli 6500 ljudi je bilo v Gorici za časa italijanske invazije, Gorici so nadedi tačas italijansko krinko in kričali, da je to »Gorizia italiana«. Ko so odšli začasni njeni gospodarji in so Hrvatje razobesili avstrijsko zastavo na mestnem gradu, od takrat se tlači na obraz goriškega mesta nemška krinka »Görz an der Isnitz« — toda mi smo

rekli tako, da Gorica ne bo ne »Gorizia italiana« in ne »Görz an der Isnitz«, ampak Gorica Slovenska. Sedaj je prebivalstva v mestu okoli 1200. Italijani so bili vzeli s seboj na svoj umik vsakogar, ki se ni skrtil prav na varno. Nekateri seveda so se umaknili še pred italijanskimi četami. 56 oseb so bili dobili naši vojaki v Gorici. Od onih, ki so jih tirali Italijani s seboj, se je vrnilo okoli 700 oseb. Prihajajo tudi begunci, in sedaj šteje mesto okoli 1200 ljudi, morda tudi kako stotino več. Po veliki večini so Slovenci. Na magistratu pa je še vedno vse italijansko in razna haznanila, svarila, oklici in kar se sploh objavlja s strani oblasti, so najprvo tujejezična in tuptatam milostno tudi slovenska. Stari kurz, stari sistem je nastopil zopet svojo vladno in osvobodjeni Gorici. Na razvalinah sedi in deli svoje ukaze, mogočnega se kaže, rohni in se peni, kakor bi nas hotel za vedno vstrahovati. Toda ura usode se pomika in nastopa čas, ko mu spodmaknemo razvaline, da telebi na tla, se razbije in razsuje. Novo življenje mora vzcveteti iz razvalin, življenje po naših željah in stremljenjih, življenje po našem srcu...

Pot skozi Gorico ti nudi polno zanimivih slik. Kamor se ozreš, sama nenavadnost. Srečavaš sredi znanih goriških ljudi ruske in italijanske vjetnike, ki so kje pospravljali pa neso spomine na to pospravljanje s seboj in ker hočejo imeti kaj gorkega v želodcu in si malce ogreti svoje ude v slabem zavetišču, je odsekal ali odrezal ta ali oni kos okna, vrat ali kar je pač bilo pri rokah. Tam vidiš uniformirance, ki nesejo klavir. Čegav li je? Te dni je bil nabit lepak, ki je strogo prepovedoval v nemškem jeziku pljenje. To sedaj, ko je že skoraj vse oplenjeno. Vrnila se je žena domov iz Benečije, kamor so jo bili Italijani zavlekli. Kako presenečenje! Vse lepo je imela doma spravljeno. Ko se je vrnila, vse odnešeno in raznešeno. Naravnost neverjetno, da se je z »osvobodjeno« Gorico ravnalo tako! Spočetka, po odhodu Italijanov je bilo več eksplozij in požarov na raznih delih mesta. Pa tudi še sedaj zija nevarnost v človeka in treba je velike paznosti. Na Cingrafu je bila pred kratkim večja eksplozija. Prijatelji in znanci se sestajajo v hotelu »Pri jenu«, pri Batjelu, pri Maksu ali kje drugod, saj je sedaj odprtih krčem v Gorici že 22. Podjetnik Batjel je bil mesec dni sam. Vino točijo večinoma liter po K 480, pivo po 1 K pol litra. Prenosišča se dobe »pri jenu«, »pri treh kronah«, v »Unionu«. Pek je v Gorici en sam, Valentinčič, ki peče za aprovacijo. Kruha dobi oseba četrta kg na dan. Vračajo se naši trgovci in obrtniki. Tako so tu že zidarski mojstri Mozetič, pride Nanut, Kovač, Valič je tu, mizar Črnigoj, ključavničar Živec itd. Počasi raste slovensko življenje v Gorici in vzraste po vsej deželi kljub sedanjim, na sploh prežalostnim razmeram, kajti naše srce gori za domovino. Ko vzpostavimo naš kos slovenskega sveta, takrat pa bomo ponosno in vzhičeno na Travniku sredi Gorice zapeli: Lepa naša domovina!

Vabilo na naročbo.

Današnja številka »Domovine« smo poslali na ogled vsem prijateljem jugoslovanske demokratične misli. Zatržno pričakujemo, da se vsakdo takoj naroči na list. Kdor se ne misli naročiti, naj list takoj vrne. Mnogo naslovnikov je pri vojaki. Pošljite list za njimi, ali nam pa pošljite njih sedanji naslov. Lahko mogoče, da smo tega ali onega prezrli in mu nismo poslali lista. Dobri jugoslovanski stvarniki, če nam sporočite iz vašega kraja imena in naslove onih, ki bi se mogoče naročili na »Domovino«.

Upravništvo.

Dnevne vesti.

— Shod zaupnikov narodno - napredne stranke se vrši v ljubljanskem »Mestnem domu« na Svečnico ob 1/3. popoldne. Na dnevnem redu je predsedniško poročilo dr. Ivana Tavčarja, poročilo dr. Vladimira Ravniharja o državnem zboru, dr. Frana No-

vaka o jugoslovanskem vprašanju, dr. Karla Trillerja o narodnem odboru, Adolfa Ribnikarja o programu nove jugoslovanske napredne stranke in dr. Alberta Kramerja o nje organizaciji.

— Shod koroških Slovencev dne 24. januarja t. l. je uspel sijajno. Zbralo se je okoli 1000 zastopnikov iz vseh krajev Koroške, ki so vzeli z navdušenjem na znanje poročili »Mirovega« urednika, gosp. vikarja Smodeja in odposlanca Jugoslovanskega kluba g. dr. Lovra Pogačnika. V posebni resoluciji se je celovski shod navdušeno izrekel za majniško deklaracijo, zaradi katere je bil shod tudi tako sijajno obiskan, da si se zanj ni moglo prav nič agitirati. Ta večer se je navduševalo nekaj nemškega občinstva v Celovcu s tem, da so pobijali šipe v slovenskem hotelu »Trabesinger«. Ko so to opravili, udrla so v hišo družbe sv. Mohorja in tam napadli hišnika, ki je oče dveh v vojni padlih častnikov. Nemški pobalini so ga pretepli in potem pobegnili. V Celovcu seveda ni urada, ki bi take ljudi prijel in zaprl in bi se vsak, ki bi iskal pomoči pri naši deželni vladi, le osmešil.

— Shodi državnih poslancev. Poslanec Brenčič priredi na Svečnico, dne 2. februarja 1918 ob 10. dopoldne v gostilni »Zupančičevi« v Ptujju javen političen shod. Poročal bo o delovanju v državnem zboru. Župani, občinski svetovalci in ostali volilci se vabijo, da se shoda v obilnem številu udeležijo. — Dne 3. februarja priredi poslanec Brenčič politični shod v Ormožu ob 11. dopoldne v gostilni kletarskega društva. — Nadaljni shod se vrši dne 3. februarja ob 2. popoldne pri Sv. Križu na Murskem polju. Poročal bo poslanec Rožkar. V bližnjem času se vrši shod tudi v Št. Lovrencu na koroški železnici v Kodrovi gostilni. Ta shod se je moral dne 20. januarja preložiti, ker sta bila, kakor znano, oba poslanca zadržana. — V poteku meseca februarja se vrši nadalje več političnih shodov v vseh volilnih okrajih Slovenskega Štajerja.

— Vrla občina! Občinski odbor občine Podgore v Dobrepoljah je v svoji obširni izjavi za jugoslovansko deklaracijo označil slovensko stališče napram državi in vojni prav dobro s sledečimi besedami: V polni narodni zavesti se pridružujemo jugoslovanski deklaraciji z dne 30. maja 1917 in pozdravljamo čeli Jugoslovanski klub, ki je tako vestno, točno in v polni meri zadel in uveljavil voljo in stremljenje celokupnega jugoslovanskega naroda. Zakaj mi vemo: Če so se bili v tej vojni hrabro in neustrašeno Nemci in Madžari, so storili svojo dolžnost, ker jim je bila Avstrija — mati. Če smo se pa bili ravnotako hrabro in neustrašeno, ali mogoče še bolj — o tem naj govore odlikovane prsi naših junakov! — mi Jugoslovani, ki nam je bil ves dosedanji režim in Avstrija — mačeha, nismo storili svoje dolžnosti, temveč sto in stokrat več. Zato zahtevamo, da pridemo po vojni do istih pravic in do prav tako visoke veljave, kot jo imata omenjena dva naroda v monarhiji. To pa je mogoče samo v izvršitvi naše jugoslovanske deklaracije, začrtane v državnem zboru, vsaka druga rešitev bi bila za naš celi jug narodna smrt. Mi zato kličemo vsem tistim, ki ne gredo naše poti: Proč roke, torej proč od nas! — Izjavljamo, da se je naš domači poslanec gosp. Franc Jaklič z izstopom iz Jugoslovanskega kluba postavil proti volji celega jugoslovanskega naroda, zlasti pa proti volji svojih lastnih volilcev. Vemo pa, da tega ni storil iz svojega lastnega nagiba in premisleka, v kak prepad nas bi privedel tak korak. Zato ga kar naj odločnejše pozivljamo, naj nemudoma prekliče svoj izstop, sicer smo mu primorani izreči najstrožjo nezaupnico. Ako tega ne stori javno potem časopisja tekom 8 dni, mu odrekamo naše zaupanje in ga pozivljamo, naj takoj odloži oba od nas mu poverjena mandata. — Obzljujemo, da sta s svojim odstopom in razdorom napravila ravno dva slovenska poslanca tolik škandal in sramoto nam samim in vsem našim južnim bratom. — Od dneva tega poziva je minulo že več kakor mesec, a poslanec Jaklič se ni oglasil. Radovedni smo, kaj ukrenejo zdaj Jakličevi volilci.

— Jugoslovanske železnice. Naš list hoče železnicam in razmeram pri železnicah posvečati prav posebno pozornost. Odveč bi bilo govoriti, kaj so železnice za naš narod in njegovo blagostanje. Vkljub temu, da so se marsikje zgradile proti interesom našega ozemlja in le z ozirom na druga, tuja mesta, kakor za Dunaj ali Budimpešto ali Monako-Berlin, so donšale povsod koristi tudi našemu narodu. Premalo pa povdarjamo škodo, ki so jo dosedaj prinašale železnice. Ker niso bile v narodnih rokah, temveč v tuji oblasti, so te oblasti delale z njimi kar so hotele. Pošiljale so Nemce med nas in delale skozi desetletja do danes kot prave pruske naseljevalne komisije. Ni se naš narod obmeji raznarodil zaradi svoje lahkomišelnosti, ampak pod pritiskom železniških oblastij. V nobeni javni uradni panogi nismo bili Jugoslovani tako zapostavljeni kot pri železniških upravah Slovenci od Nemcev, Hrvati od Madžarov. Še danes ne miruje ponemčevalni proces, nego se celo poostruje. Kdor ima železnice v roki, ta je gospodar v deželi, tako si mislijo Nemci. Tudi materialno škodo trpimo, ker nismo gospodarji svojih železnic. Nemec in Madžar, ki gospodarita, gledata le na korist Dunaja, Berlina in Budimpešte, vse drugo jima ni nič. Bosna, Dalmacija, Hrvatska, Kranjska in naše dežele sploh so Madžaru in Nemcu deveta brigada! Če se hočemo Jugoslovani osamosvojiti, se moramo na vsak način rešiti nemškega in madžarskega vpliva pri naših železnicah. Ena glavnih točk naše samoodločevalne pravice mora postati na vsak način: železnice, ki tečejo po našem ozemlju, so naše! Brez narodnega gospodarstva pri železnicah je naš obstoj v nevarnosti. Pomislimo le, da traja ves zadnji intenzivni ponemčevalni sistem komaj 70 let, od razvoja železnic pri nas sem. Kaj pomeni Hrvatska brez lastnega železniškega gospodarstva in lastne železniške politike? Ona je izžeta od madžarsko-židovskega kapitalizma. Ves denar, vse se steka v nenasično žrelo Peštino. Domovina vidi v organizaciji jugoslovanskih železničarjev prvi korak v končno dosego narodne samoodločevalne pravice glede železnic jugoslovanskega teritorija. Zato bo toplo podpirala »Z. J. Ž.« v njenem delovanju. Na vso moč se hoče boriti proti krivicam, ki se vrše sedaj na železnicah, nasproti jugoslovanskemu uradništvu, delavstvu in narodu!

— Zveza južnoštajerskih obrtnih zadrug ima svoj občni zbor v sredo, dne 13. februarja t. l. v Mariboru. Podrobnosti in dnevni red bodo pravočasno objavljeni. Pozdravljamo novo gibanje našega obrtništva.

— Razmere pri komisiji za vzdrževalne prispevke pri celjskem okrajnem glavarstvu so takšne, da vpijejo po ožiganju. Stranke morajo čakati na rešitev prošelj po pol, da, celo leto. Stranke se odpravljajo naravnost surovo. V najhujši zimi so morale uboge ženske cele dneve prezebovati pred pisarno in v nešteti slučajih, ne da bi bile kaj opravile, oditi. Od 1. avgusta 1917 naprej že bi bilo moralo nastopiti avtomatično zvišanje vzdrževalnin. Danes — po preteku pol leta — še v nešteti slučajih to zvišanje ni izvedeno. Kaj pa pravi k tem razmeram naš okrajni glavar? Ali je gluhi in slepi, da vsega tega ne vidi? Če bi vsak nastavljenec samo dva akta v dnevu rešil, bi moralo danes biti že vse v pravilnem teku. Če ne nastane red, bomo morali poseči po drugih sredstvih, ki brez dvoma zaležejo.

Nemci hočejo občinskih volitev. Nemcev je po Slovenskem Štajerju toliko, da bi jih lahko spravili vse pod en klobuk. Tega se tudi sami prav dobro zavedajo. Da bi o svoji slabotnosti in šibkosti prevarali svet, zato delajo zase z vikom in krikom reklamo. Pa naših mestih, trgih itd. jih je čisto komaj pa tucatov. Koder pa so, tam kriče o nemški »narodni posesti«. To vidimo v Celju, Mariboru, Ptujju, Sloven. Bistrici, Slovenjgradcu, Šoštanjju itd. Če pride tujec v ta mesta in te trge, mu doni na uho skoro samo — slovenska govorica. Ponekod si pomagajo iz zadre-

ge s svojimi »Nemcem prijaznimi Slovenci«. To so zloznani naši odpadniki »Štajercijanci«. So ljudje, ki večinoma žive v grotini odvisnosti od ptujskih žganjarjev in ptujskega župana Jožefa Orniga. Za te ljudi in za njih prijatelje v Mariboru in Celju je naša jugoslovanska deklaracija neke vrste »Bauernschreck«. Dan na dan pristopajo z odločnimi izjavami k jugoslovanski deklaraciji: Posavje, Savinjska dolina, konjiški okraj, Ptujsko polje, Sloven. gorice itd., vse se je že izjavilo zanj — s tem tudi za priklopitev k jugoslovanski državi. To vedo in se boje. Zato zahtevajo sedaj od deželne vlade v Gradcu, da razpiše — občinske volitve! Pomislite: Sedaj, sredi vojne, ko so občinski volilci po večini zunaj na frontah, ali pa drugače po vojaških službah. Kaj nameravajo? Izrabiti hočejo današnji položaj in priti s pomočjo svojih kupljencev, t. j. v prvi vrsti Štajercijancev, do moči. Naši ljudje ne morejo zlahka domov. Če bi prišlo sedaj med vojno do občinskih volitev, bi Nemci in njih pomočniki Štajercijanci mogli pritiskati z vsemi močmi na dobro nemškimi željam in zahtevam. Zato pač, dokler niso vsi naši možje doma, ne kaže, se ogrevati za občinske volitve.

Iz Ptujja nam pišejo: Kmet iz ptujske okolice je med vojno toliko trpel, kot ne kmalu kateri. Če je prišel v mesto kupovat svojih potrebščin, je moral prinesiti seboj masti in jajc, sicer mu nemški trgovec ni hotel dati, kar je potreboval. Tudi danes ni dosti bolje. Zato vlada med kmetovalstvom ptujske okolice že od pričetka leta 1916, veliko ogorčenje proti ptujskemu nemčurjem. Leta 1917, smo imeli po naši deželi štirimesečno sušo. Ni bilo ne žita, ne krompirja, fižola, ovsa in ne sena. Ptujsko okrajno glavarstvo pa je po navodilih načelnika okrajnega odbora, župana Orniga, predpisovalo kmetovalca neprimerno velike dajatve. Krompirja, ki ga nedostaja okrog 1400 vagonov za vsakdanje življenje, krmo in setev, so hoteli kar par sto vagonov več, kot ga je zraslo. To je nevoljo med kmetiskim prebivalstvom še bolj vzdignilo. Posledica je bila, da se je kmetovalec krog Ptujja odločno obračal od lažiprijateljev in zapeljivcev slovenskega kmeta. Župan Ornig in Linhard pa bi sedaj rada na stroške slovenskega poštenega kmeta zase in za svoje žganjarske prijatelje kovala dobiček. Ne pojde! Poskrbimo, da pridejo temni in nečedni njihovi naklepi vselej pravočasno našemu poštenemu slovenskemu kmetu na znanje!

Nerodnost ptujskega župana Orniga. Ptujski župan Ornig in načelnik okrajnega odbora Joža Ornig pravi, da je 45 občin svetov z župani vred se izreklo proti jugoslovanski deklaraciji. Ta župan se sedaj prihožuje pri vladi, da vlada v Ptujju pomanjkanje, ker kmet iz ptujske okolice noče nič prodati ptujskemu Nemcu. Toži, da je slovenski kmet za to postal tako Nemcem sovražen, ker gre med njimi agitacija za jugoslovansko deklaracijo. Čudno je to, da 45 občin ne more preskrbeti 2000 ptujskih Nemcev z živili, ki jih tile rabijo. Menda bo stvar taka, da je tisto o onih 45 občinah, ki so se izjavile baje proti deklaraciji — samo pobojna Ornig-Linhardova želja, še bolj verjetno pa je, da je vsa ta trditve debela laž. Take klofute, kot si jo je s to raco dal naš politični župan, si še ni dal kmalu in zlepa kdo od njegovih prijateljev.

Poulična politika nemških dijakov v Mariboru. Na večer dne 20. in 21. t. m. je kopa kakih 40 ali 50 dijakov-Nemcev prirejalo »demonstracije«. Prvi večer so ti fantiči tulili knezoškofu »Wacht am Rhein« naslednjega večera so se navalili na dva slovensko govoreča dijaka v Gosposki ulici in ju dejansko napadli. Potem so šli kazati svojo nemško korajžo pred stanovanje posl. in deželn. odbornika dr. Karla Vrstovška. V šipe njegovega stanovanja v Sodnijski ulici so zagnali par kamnov, ne da bi napravili posebne škode. Nagnal jih je dr. Vrstovšek in neki drug Slovenec. O kralvu je bila obveščena mariborska policija, ki pa ni smatrala potrebno, poslati v Sodnijsko ulico stražnika, da bi napravil mir in red in nagnal mlečezobce domov k materi.

Mariborska laž ima urne noge. Iz Maribora v Frankfurt, odondot v Švico, pa na Francosko, na Angleško ter končno v Ameriko je švignila laž nekega mariborskega nemškutarja o Slovencih in Slovenkah.

»Frankfurter Zeitung« je namreč prinesla iz Maribora lažljivo vest, da se vrši na Podravju in po ostalem avstrijskem jugu tajno zbiranje podpisov za jugoslovansko državo, ki naj bi se odtrgala od Avstrije. Lažnjivec je trdil, da so vojaške oblasti že ukrenile vse potrebno, da se to izdajalsko gibanje med Slovenci zatre. Očividno je, da je duševno zelo omejeni lažnjivec nameril svojo kleveto proti jugoslovanskemu proglasu, ki ga javno podpisujejo vse zavedne slovenske občine, vsi samozavestni možje, žene in dekleta. Jugoslovanski proglas (deklaracija) je javen, odkrit čin naših državnih poslancev v drž. zboru, in nihče nam ne more braniti, da bi javno ne izrekli soglašanja s svojimi poslanci. Laž pa je pritekla preko Evrope tja v Ameriko. No, ne bojimo se, da bi jo ondi naši ljudje razumeli napačno.

Nemška podivjanost. Mariborski Nemci so postavili pred kakimi 5 leti v mestnem parku Jahnov spomenik. Ta spomenik je bil v noči na 25. t. m. poškodovan. Poškodovali so ga nemški dijaki iz mariborske realke. Pri »delu« jih je opazoval neki slovenski častnik. Smo radovedni, kaj bode sedaj napravila mestna policija v Mariboru in če se bode sploh zganila.

Iz Celja. Celjski občinski svet je imel 18. t. m. občinsko sejo, v kateri je na prvem mestu protestiral — proti jugoslovanski deklaraciji in pozival nemške poslance, naj bi se vendar že enkrat združili v enotnem delu na podlagi celovškega velikonočnega programa (ki zahteva, da se ima vzeti nenemškimi avstrijskim narodom še ono malo kar imajo in jim v prvi vrsti vsiliti nemški državni jezik). Nadalje se je bavil s vprašanjem znižanja imožine moke in zahteval izpraznitev celjskih šol, ki so vse po vojaštvu zasedene. — Kakor je videti, se mora celjskim gospodom dr. Ambrožiču i. dr. še prav dobro goditi, ker še vedno najprej poskrbe za ščuvanja in obrekovanja in šele na to, da bi dobili stradajoči žlodci kaj jesti.

Boj proti jugoslovanski deklaraciji. Iz Maribora nam poročajo: Jugoslovanska deklaracija je Nemce po Slov. Štajerju zelo razburila. Zagnali so silen krik in iz Gradca prihajajo o cesarskem namestniku grofu Claryju prav čudna poročila, ki vedo povedati, da je grof Clary izdal na slovenještajerska orožniška poveljstva, postajna vodstva in posamne orožniške straže tajen poziv, naj orožniki poizvedujejo, kdo dela za jugoslovansko deklaracijo. Očividno je, da se tu namestnik na povelje »Volksratovo« v prid Nemcem zavzema za nekaj, kar mu prav nič ne pristaja. Delo za jugoslovansko deklaracijo se vrši le v okviru dopustnega, česar nikdo prepovedati ne more, ker ne vsebuje jugoslovanska deklaracija ničesar, kar bi ogrožalo celokupno državo. Naše cenjene somišljenike prosimo, da nam tozadevna opazovanja javijo nemudoma.

— Kdo je vlačil lastne rojake na morišča? Kdo je pehal lastne rojake v ječe? L. 1914. so dobili nam neznan najzanesljivejši zaupniki bivšega načelnika S. L. S., deželnega glavarja dr. Ivana Šusteršiča tajno okrožnico, v kateri trdi dr. Šusteršič, da je zavratni umor prestolonasledniške dvojice v Sarajevu »razkril rakvano na narodnem telesu Jugoslovancov, t. j. hudodelsko velesrbsko zaroto. »Nobenega dvoma ni« — tako je natolceval glavar S. L. S. svoje rojake — »da deluje ta zarota tudi na Slovenskem in skuša na prikupljiv način zvesti slovenski narod odtujiti svoji veri in Avstriji. V tem smislu delujejo razni listi, ki se sicer včasih potuhinejo, njihova glavna smer pa je dosledno obrnjena na razkristjanjenje ljudstva in otrovanje s strupom velesrbskega, protiaustrijskega nacionalizma.« Dalje piše okrožnica dobesedno tako - le:

»Gre za zaroto zoper obstoj katoliškega slovenskega naroda.

V tej resni uri je v prvi vrsti dolžnost (!) Slovenske Ljudske Stranke, da obvaruje naše ljudstvo preteče mu nevarnosti.

Obračamo se do vseh naših zaupnikov z nujno prošnjo, da posvečajo tej zadevi največjo pozornost in o vsem, kar izvedo, nemudoma poročajo tajništvu S. L. S. v Ljubljani.

Zlasti se prosi poročila o sledečih točkah:

1. Ali se opaža v Vašem kraju kak pojav v smislu velesrbstva, odnosno protiaustrijsstva? Od katere strani?

2. Ali se razširja v Vašem kraju slabo časopisje? Kdo je razširja?

3. Kdo je v Vašem kraju naročnik kakega slabega lista, kot so: »Slovenski Narod«, »Dan«, »Naš Glas«, »Slovenski Dom«, »Tajski Tovariš«, »Sava«, »Zarja« itd.?

4. V katerih gostilnah ali drugih javnih prostorih je kak tak list razpložen in kateri?

Prosimo za najnujnejši odgovor na ta vprašanja, da bo vedelo strankino vodstvo ob pravem času ukreniti vsa potrebna obrambna sredstva.

Domovina je v nevarnosti, tedaj vsi možje na krov! Vse za vero, dom, cesarja!

V Ljubljani, meseca julija 1914.

»Jugoslovan« je v svoji 5. številki izjavil:

»Svoj čas se bomo poblizje porazgovorili o tej okrožnici. Za danes povemo samo to, da je taka okrožnica res krožila po deželi, da pa ni bila nikdar sklenjena ne v seji vodstva, ne v seji izvrševalnega odbora S. L. S. Odgovornost zanjo nosi samo eden — absolutist Šusteršič.« — Do sedaj se »Jugoslovan« še ni oglasil. Radi bi vedeli, zakaj bi se »Jugoslovan« ne razgovoril takoj o tej vohunski in ovaduški okrožnici? Kdo so tisti zaupniki S. L. S., ki jih je dr. Šusteršič smatral za sposobne, da mu igrajo posle špijnov, ovaduhov in priganjačev krvnikom? — Ali se ni nihče zgrozil nad takim naročilom in ga odklonil? Kdo je bil konfident in tajni berič? Vsi vemo, da je imela ta krvoločna okrožnica žalibog mnogo uspeha: koliko naših rojakov in rojakinj je grozno trpelo po ječah, po taboriških internirancev, po sovražnih mestih in trgih konfinirancev! Koliko naših rojakov so zaradi te okrožnice potegnili v najopasnije strelske jarke na najbolj izpostavljenih točkah vojnih front! Vsi vemo, da je zaradi te strašne okrožnice izgubilo svoje življenje, svoje zdravje ali velik del svojega imetka veliko število naših mož, žen, mladeničev in mladenk. Odgovornost za vse različne zločine, izvirajoče iz te dr. Šusteršičeve okrožnice, zvrča »Jugoslovan« samo na eno osebo — na absolutista Šusteršiča. Odgovorni so pa tudi dr. Šusteršičevi pomagači in vsi oni, ki so tako ovaduhstvo molče trpeli ter se mu niso uprli. Zaupniki S. L. S., ki so dajali v slepi pokorščini dr. Šusteršiču gradivo, da je mogel »ukreniti vsa potrebna obrambna sredstva«, so brezdomno ugledni možje, veljaki v stranki. Ti pomagači niso nerazodni otroci, nevedna masa, ki brez premisleka izpolnjuje ukaze zapeljivčeve. — Zato so za svoje čine soodgovorni. — Za poštene ljudi ni vseeno, s kom imajo opraviti. Če smemo v današnjih časih narodne koncentracije kaj zahtevati, smemo to, da izvemo za ovaduhe. Vprašamo zato gospode okoli »Jugoslovana«: Kdo je bil dr. Šusteršičev pomočnik v tajništvu S. L. S.? Kdo je bil med zaupniki, ki so dobili njegovo okrožnico?

— **Greh Kranjske in bele Ljubljane.** Pod tem naslovom je prinesla zadnja, 8. številka »Naše moči«, glasila slovenskega delavstva, za Jos. Ribičičevim listkom »Razvaline« uredniški napad na Kranjce in Ljubljančane zaradi beguncev. Ribičič pripoveduje, da so dospeli prvi begunci ponoči v Ljubljano ter »so začudeni stopali o opolzkiem tlaku in čakali sprejem in čakali objem.« Sprejema ni bilo! »Vsaj kavarne bi nam lahko privoščili.« se je razjezil eden izmed potnikov ter sedel prvi na prag. In potem pripoveduje Ribičič, da neki gospej begunki, ki je imela bolno dete, neka kmetica ni hotela prodati jajca, češ, da »so že napol prodana za mesto«. Uredništvo vzklika: »Kdo je zagrešil, da se moramo Ljubljančani sramovati, da so bili naši bratje in sestre s Primorja tako razočarani? Kdo se je zmenil zanje? Kdo je kaj storil zanje?« In nato prihaja do zaključka: »Odgovornost, da se begunci upravičeno prihožujejo nad brezbriznostjo Ljubljane naspoti njim, zadene v prvi vrsti kranjski deželni odbor, ki ni zanje čisto nič storil, dasi je bil dolžan, ne sicer morebiti po paragrafih skrbeti, marveč skrbeti bi bil moral zanje po predpisih katoliške morale in — krščanske ljubezni.« »Naša Moč« očita krivdo imenoma dr. Šusteršiču, ki je »ustanavljal banko in preganjal srbofile«, — o dr. Lampetu »trde ljudje, ki morajo to vedeti, da je dr.

Krekovo podporno akcijo v korist beguncev celo zaviral in nagajal, kjer je le mogel. — dr. P e g a n, kot predsednik Rafaelove družbe, »bi bil moral v duhu družbenih pravil skrbeti za varstvo beguncev, a storil ni čisto nič.« Tudi mestna občina ljubljanska jo je dobila po hrbtu zaradi beguncev. »Ljubljanska občina jim ni zgradila niti beraške lesene lope, v kateri naj bi bili makari na lesenih pričnah na toplem počivali,« očita član- kar. Očitane »Naše Moči« je, ker gre za naj- žalostnejšo usodo rodnih bratov, tako težko, da bi se moralo dognati in ugotoviti, če res zadeva koga krivda in v koliki meri. Deželni odbor in posamezni obdruženi deželni odbor- niki se ne bodo mogli izogniti odgovoru na težke obdružive. Nas je predvsem zanimalo, koliko krivde leži na Ljubljani, ki je poklica- na biti srce našega naroda. Na merodajnem mestu se nam je stvar pojasnila tako — le: Sprejeti begunski vlak ponoči je bilo neiz- vedljivo. Kdo je vedel, da pride in kdaj pride? Kavarne bi bile ostale odprte, če bi bila vlada ali policija to odredila. Da se to ni zgo- dilo, niso odgovorni neobveščeni in zato speči ljubljanci. Ljubljanska občina lope res ni zgradila, ker so bili ubožnejši begunci večinoma odpravljani z železnico dalje, boljši begunci pa so si našli stanovanja. Toda mar- sikateri begunski obitelji je nakazal mestni magistrat brezplačno ali za ničevno nizko stanarino stanovanje po mestnih ubožnicah in drugih mestnih poslopih. Celo na magi- stratu jih je veliko našlo zavetja. Zaradi be- guncev, ki so stanovanja preplačali, je ostal ta in oni domačin brez strehe, in magistrat je moral spraviti pod streho tudi te. Zaradi beguncev sta imela polne roke dela dva po- sebna mestna urada, in če se ni ustreglo vsa- ki želji, se je to zgodilo vselej le zato, ker se ustreči ni moglo, nikdar pa ne, ker se ni hotelo. Nastanitev nešteti vojaških bolnic in vojaških ter raznih občinskih, državnih, že- lezniških in drugih uradov, nastanitev cele vojske častnikov in vojaštva itd., vse to je naložilo hipocna mestni občini, t. j. magistra- tu, tako ogromno dela in skrbi — ne glede na stroške — da si tega urednik »Naše Moči« niti predstavljati ne more. Za zgradbo barak ni bilo niti delavcev, niti materiala, ker vse je pobralo vojaštvo. Vse to treba upoštevati, potem bodo krivična očitanja nemožna. Zatrjuje se nam, da je mestna občina storila z ljubeznijo in v sočutni skrbi za nesrečneže prav vse, kar je mogla in smela storiti v iz- rednih, strašnih časih vojne groze. Razložka med domačini in gosti ni delal pri mestni občini nič. Da so pokazali posamezniki v deželi tudi trdo srce, je najgloblje obžalovati in obsojati. Toda pri katastrofah so taki slu- čaji pač neizogibni, ker človeška sebičnost in dobičkaželjnost je mednarodni greh, ki pa zaradi njega ni obsojati kar vsega naroda ali celih občin.

— Nemški Schulverein na delu. Šolsko društvo za ponemčevanje Slovanov, zlasti nas Slovencev, tudi med vojno marljivo de- luje. Že leta 1916. je vzdrževalo društvo 49 šol z 91 razredi in paralelnimi razredi. Na Kranjskem ima »Schulverein« v sledečih kra- jih svoje ljudske šole: V Ljubljani (4 razre- di), Maverl (1 razred), Laze (1 razred), Ver- čice (1 razred). Na Štajerskem: Pikel (2 raz- reda), Hrastnik (1 razred), Pragarsko (2 raz- reda), Vuzenica (2 razreda), Šoštanj (3 raz- redi), St. Lenart (3 razredi), Velenje (2 raz- reda), Geršak (1 razred), Pekarje pri Maribo- ru (2 razreda), St. Ilj (3 razredi), Statina (3 razredi). Koncem leta 1916. je imel »Schul- verein« 112 otroških vrtcev s 131 oddelki. — Tudi v Ljubljani je ustanovil nemški »Schul- verein« nemški otroški vrtec z dvema oddel- koma, ki ga pa vzdržuje nemški šolski kura- torij. Tudi podpira to ponemčevalno društvo na Kranjskem še zasebni nemški šoli ter javno šolo v Trzihu in nemško šolo v Spodnji Šiški. Razum tega podpira tudi še razne dija- ške dome n. pr. v Kočevju in Ptujtu ter ima več zemljišč na slovenskih tleh za zgradbo svojih raznarodovalnic. — A mi? Ne igraymo vloge listice, ki jo hoče jež pregnati z njenih tal! Na delo za »Družbo sv. Cirila in Meto- da«! Na delo »Slovenska Straža«, ki se je ustanovila zato, da se ohrani naš narodni ži- velj, naša narodna posest v obmejnih krajih! Na delo vsak posameznik, vsaka posamez- nica! Donašajmo vsi, prav vsi kamene, da bomo mogli sezidati veliko zgradbo — Jugo- slavijel

— Shod v Beljaku proti našim invali- dom. Po vsem svetu vre, porajajo se nove misli, nove razmere in vsi narodi, kakor tudi vse države se pripravljajo na odločilen pre- vrat. Tudi med Nemci se čujejo glasovi posa- meznih resnejših mislecev, ki uvidevajo, da mora nemški narod spremeniti svoje razmer- je do slovanskih narodov. Toda med vrsto takih Nemcev ne spadajo slaboglasni posla- nec Wolf in njegovi maloštevilni prijatelji, in ravnotako ne zastopniki pianinskih Nemcev. Wolf je star kričoč brez vsega političnega kredita in celo med Nemci brez ugleda. Tudi sedaj se mu je ponesrečilo hujskajoče poto- vanje po jugu povsod — v Gradcu se mu nemški socijalni demokratje že v drugič raz- bili shod — samo ne na Koroškem. Dne 13. januarja pa je našel v Beljaku svoje zaveti- šče pri Vsenemcih in — krščansko socijalcih, ki so mu prihiteli na pomoč, daš nimajo na Koroškem sami kot stranka skoraj nobenega vpliva. Nemško - nacionalni poslanci se sho- da v Beljaku niso udeležili — češ, da ne- čajo z Wolfom sestiti za isto mizo, v resnici pa, ker so se bali, da bi od Vsenemcev v Be- ljaku posebno radi prehrane in preskrbe ne čuli par gorkih. Toda varali so se. Udele- ženci — večinoma uradniki iz Beljaka in iz Gorenje Koroške, se v tem oziru niso mnogo razburjali. Wolf in njegova koroška senčica — deželni poslanec Angerer — sta tem lju- dem začetek in konec vse modrosti, nemški državni jezik in ponemčevanje Slovencev do Trsta pa njih gospodarski in narodni pro- gram. Na shod so si naročili tudi boljše nem- škutarje, da so kot Nemcem prijazni potrdili, da se godi Nemcem preslabo, Slovincem pa menda predohro. Resolucije, ki so jih spre- jeli, so najboljša reklama in podpora za sa- mostojno jugoslovansko državo. Posebno človekoljuben je protest proti temu, da bi se upoštevalo slovenske, oziroma slovanske invalide pri nameščenju v raz- nih uradih, češ, bati se je, da bodo Slo- venci na ta način vdrlji v razne urade. — Slo- venci! Ti si smel krvaveti in izgubiti svoje zdrave ude za državo, sedaj pa idi z lajno po cesti, kajti pomoči je vreden samo — Nemec! Nemški krščanski socijalci in Vse- nemci menda v svoji podivjanosti niti ne poj- majo, da s tem na eni strani priznajo zasluge slovenskih vojakov za državo, še manj pa uvidijo, da s tem sami utemeljujejo majniško našo deklaracijo. Takim brezsrčnežem ne moremo in nečemo več služiti; zato hočemo biti svobodni in sami svoji. In ti hinavci si še upajo govoriti o tem, da želijo na Koroškem mir in spravo med Slovenci in Nemci?! — Poznamo ta mir! To bi bil mir pod večali in na grobeh. Zato pa se tudi na Koroškem širi misel, da je najti edino rešitev za nas, ako se tudi tukajšnji Slovenci pridružimo jugoslo- vanskemu stremljenju in svobodi. Nemški preroki, ki so govorili v Celovcu in v Beljaku, še svojemu narodu ne znajo kaj pametnega svetovati. Medtem ko se tudi v gospodar- skem oziru povsod spreminjajo razmere in se vsi narodi pripravljajo na te nove razme- re, ne vedo nemški voditelji nič drugega po- vedati, kakor da je treba nemškega državnega jezika in nemškega gospodarstva nad Slovenci. Tako duševna siromaščina koroškega nemštva od- pira tudi slepcem oči. Ti brezsrčneži, ki ni- majo sočutja niti z našimi invalidi, ti ova- duhi, ki so vrgli toliko naših mož in žensk po vnebovpijoči krivici v ječe, izgnanstvo in celo v smrt, ne da bi se teh zločinov sramo- vali, ti nasilniki, ki nam ne dajo niti sloven- skih učiteljev niti slovenskih uradnikov, ti bestijalni ljudje naj vedo, da se koroški Slo- venci s polno dušo pridružujemo majniški deklaraciji Jugoslovanskega kluba.

— Kočevski davčni viljak. Člani komisije za odmero pridobitinskega davka v veliko- laškem in ribniškem okraju so deloma pomrli, deloma pa odšli k vojakom, tako da finančni komisar v Kočevju dr. Strbenc, sam predpi- suje obrtni davek. Ravnaoč se po načelu ko- čevski birokratov: »Udari Slovence, kjer ga moreš!« predpisuje Strbenc davek za posa- mezne krošnjarje v znesku od 10—20.000 K. Poročajo nam, da bo več ljudi gospodarsko naravnost uničenih. Finančni direktorji je Str- bencovo paševanje bržčas zelo všeč. Rado- vedni pa smo, kje je poslanec Jaklič, da bi se potegnjl za krivice, ki se gode tudi njego- vim volilcem.

— Uradni dnevi mariborskega okraj- sodišča v St. Lovrencu ob Koroški železnici bodo letos dne 25. februarja, 28. marca, 29. aprila, 27. maja, 24. junija, 29. julija, 26. av- gusta, 30. septembra, 28. oktobra, 25. novem- bra in 30. decembra.

— Slovenska Matica. Kmalu po umoru v Sarajevem je imel neki slovenski politik temeljit razgovor s tedanjim ministrom no- tranjih zadev, baronom Heindodom. V tem razgovoru je slovenski politik učil ministra, kako je srbofilstvo med Slovenci uspešno po- bijati, in dokazoval mu je, kako je neob- hodno potrebno razpustiti Slovensko Matico, katero je slikal kot duševno središče vele- srbskega gibanja na Slovenskem. Kmalu na to je prišel razpust društva. Kdo je ta poli- tik? — »Resnica« trdi, da je »v duševnem krogu Kalanove stranke«. Kakor znano, je bil predsednik Sl. Matice preganjan, Podlun- barski celo interniran ter konfiniran. V iz- gnanstvu je Podlunbarski tudi umrl. Kdo je bil tisti slovenski državni poslanec? Kdo je bil informator tega poslanca? Kje se je za- snoval ves peklenški naslok na Slov. Ma- tico?

— Odlikovani naši fantje. Pri pešpolku Cesarjevič št. 17 je bilo od začetka vojne do konca leta 1917. odlikovanih z zlato svetinjo za hrabrost 23 vojakov, s srebrno svetinjo I. razreda 425, s srebrno svetinjo I. razreda drugič 4, s srebrno hrabrostno svetinjo II. razreda 1424, v drugič 77, tretjič 2, z bronasto hrabrostno svetinjo 3490, z bronasto hrabrostno svetinjo drugič 249, tretjič 6. Z zlatim zaslužnim križem 1, s srebrnim zasluž- nim križem s krono 38, s srebrnim zaslužnim križem 18, z železnim zaslužnim križem s krono 53, z železnim zaslužnim križem 298, z zborna pohvalo 4, z brigadno pohvalo 1, z odlikovanjem Rdečega križa 11 in z drugimi odlikovanji še 3, poleg tega še z vojno za- služno svetinjo 6. Vsega skupaj je bilo do konca leta 1917. pri pešpolku Cesarjevič raz- deljenih 6133 odlikovanj.

— † Sokolica Jelca Cotmanova. Po daljšem bolehanju in hudem trpljenju je umrla v soboto, dne 26. jan. t. l. v Ljubljani navdušena Sokolica, gdč. Jelca Cotmanova, tiho, ljubeznivo dekde v 26. letu. Pred vojno je tudi večkrat javno nastopala pri telovad- nih prireditvah. Sokolice in Sokoli ter mnogo ljubljanskega občinstva se je udeležilo nje- nega pogreba; telovadkinje-tovarišice pa se jej poklonile kot zadnji pozdrav šopek s tre- bojnico.

— Hotelir in kavarnar Mikec umorjen. V soboto, 26. jan. je kavarnar in hotelir ho- tela »Ilirije« v Ljubljani, Ivan Mikec, prigovarjal zakasnelim gostom, naj se od- stranijo, ker je že odbila policijska ura. Pri tem se je zapletel v prepir z nekaterimi vo- jaki, ki so hoteli že prej prepir med seboj. Eden izmed vojakov je podrl kavarnarja Mikeca na tla. V tem hipu je vstopil stražnik, ki je ločil prepirajoče se stranke. Jedva pa je stražnik odšel, se je prepir iznova začel in neki Bošnjak je zgrabil bajonet ter zabol hotelirja v srce. Hotelir je na mestu umrl. Vojaki so zbežali, glavnega krivca Milana Todoroviča so zaprli.

— Renegat morilec v Trstu. Nedavno je speljal mlad vojak 40 letno Karolino Bassa v veliko vojašnico, češ, da jej hoče prodati 35 kg moke. Pred vojašnico je čakal nanjo njen 15 letni sin in neka druga ženska. Ker ma- tere niti čez noč ni bilo nazaj, je sin poizve- doval in stikal naslednjega dne po vojašnici in je res našel umorjeno materino truplo in v bližini onega vojaka, ki je speljal ženo v vo- jašnico. Kopal je jamo, kamor je nameraval zakopati umorjenko. Vojaška sodnija je ob- sodila morilec Petroviča, doma nekje na Šta- jerskem, na 8 letno ječo. Tržaški italijanski listi so poročali, da je Petrovič Slovenec, v resnici pa je renegat, veren pristaš pujskega župana Orniga. In kdor zataji svoj rod, jeziki, ki ga je naučila mati, ta je sposoben tudi še hujših zločinov.

Vojni dogodki.

Italijansko bojišče. Italijani sijo sedaj med Asiagom in Brento ter med Brento in Piavo navzgor na višine, hoteč preprečiti dohod naših čet v ravnino. To z ene strani, po drugi pa zasledujejo ofenzivne cilje velikega obsega, ker vidijo, da se bodo mogli držati ob Brenti in Piavi samo, ako se povzpno do najvišjih vrhov, kar bi jim dalo obvladalo moč na eni strani proti Suganski dolini, na drugi proti Feltr. Hudi boji so bili te dni, Italijani so sicer z najbesnejšim naporom zavojevali dve višini Col Rosso in Valbella, ali odpor z naše strani kaže, da se načrti Italijanov v gorovju ne bodo mogli obistiniti. Tudi napovedujejo italijanski listi, da je pričakovati na spomlad velikopotezno avstrijsko ofenzivo.

Na francoskem bojišču so se pričeli zadnje dni živahnije boji, kakor jih je opaziti vedno, predno pride s te ali one strani do odločilnejše bitke. Zlasti na severnem delu te fronte ob morju so izvršili sovražniki ljute napade. Nemci odgovarjajo že par dni sem na te napade s tem, da pošiljajo svoje zrakoplove nad angleška in francoska mesta, na katera mečejo bombe.

V Makedoniji je bil odpoklican francoski poveljnik general Sarraill, o katerem se trdi, da je zapleten v Caillauxovo zaroto. Od takrat savražnikove čete zopet živahnije napadajo.

Iz Palestine po zavzetju Jeruzalema s strani Angležev ni nobenih pomembnejših poročil. Očividno si hočejo Angleži utrditi najprej gospodstvo nad južno Palestino ter si hočejo tudi zagotoviti nemoten dovoz živil in vojnih potrebščin. Na drugi strani pa imajo tudi Turki svoje težkoče z dovozom, vsled česar je boj več ali manj ustavljen.

Togota Nemcev in Madžarov nam dokazuje le eno: da smo na pravi poti. Kakor se pri matematičnih operacijah pravilnost računa zanesljivo dokaže s protidokazom, tako je za nas matematično gotov protidokaz, da smo na pravi poti, kadar kriče na nas Nemci in Madžari, in čim besneje kriče, tem gotoveje je, da dobro računamo. To je za nas političen aksiom.

Dr. A. Tresić-Pavičić (»Nar. Listy«, 6. 1. 18.).

Minuli teden.

Mirovna pogajanja v Brestu Litovskem so se prekinila, da se pojasni položaj na Ruskem in pri centralnih državah. Boljševiki so ruski narodni zbor razgnali, razpustili kmet-ske svete ter vrgli več poslancev v ječo, dva bivša ministra v kabinetu Kerjenskega pa celo umorili. Z vojaško silo skušajo zadušiti upor v Petrogradu, kjer stradajo čim dalje huje. Proti boljšev. pripravljiva menda sodni dan. — V Avstro-Ogrski je bil dva dni delavski štrajk, ki je minul povsem mirno. Delavski voditelji so se zadovoljili, da preneha militarizacija delavstva po tovarnah ter da se jim je obljubila demokratizacija občinskih zastopov za bodočnost. Neposredni povod štrajku je dalo skrčenje množine moke, ki odpade na vsakega že itak do skrajnosti izstradanega prebivalca naše države, predvsem pa bojazen, da se utegnejo vsled slabo prikritih zavojevalnih namenov razbiti pogajanja v Brestu Litovskem. Stavka je sicer končana, ni pa izključeno, da izbruhne z novo in ojačeno silo. Grof Černin se je v zunanem odseku avstrijske delegacije izjavil za mir brez aneksij in vojnih odškodnin, izjavil je, da se z večino Wilsonovih predlogov strinja, le vmešavanje tujih držav v naše razmere odklanja. Samoodločbe narodov v Avstro-Ogrski ne priznava, češ, da imamo itak ustavo, volitve, parlament l. dr. Čehi in Jugoslovani so njemu izjavili, da bi se lahko sklenil takoj splošni mir, če bi se narodom Avstro-Ogrske priznala pravica do samoodločbe, in da zato Černinu ne zaupajo, dokler ne prizna vsem narodom enakopravnosti in svobode. — Tudi ministrski predsednik Seidler se je izrazil v državnem zboru, kakor Černin ter je odobral, da se je trikraljevski manifest čeških poslancev zaplenil. Poslanci Stanjek (Čeh), dr. Korošec in dr. Rybař so osmešili očitaje, da so

Čehi veleizdajalci, ker to se je očitelo v Avstro-Ogrski že prav vsem narodom; izjavili so, da vztrajajo Čehi in Jugoslovani neomajano na svojih deklaracijah. Predvsem je demokratizirati občinske uprave, sklicati deželne zbornice ter odpraviti gosposko zbornico, ki je cokoljia vsakemu razvoju in napredku države. — Poslanci Jugoslovanskega kluba so vložili obširne interpelacije zaradi rekvizicij po Štajerskem in Kranjskem, zaradi divjanja vojaških oblasti po jugoslovanskih deželah, postopanja z vojnimi ujetniki in preganjanja raznih po krivici ovajanih uradnikov, duhovnikov in zasebnikov, ki so jih vlačili po ječah in taborih. Notranji minister je priznal, da so se zgodile tekom vojne mnogim osebam obžalovanja vredne težke krivice, poljedelski minister pa je obetal, da bo uvaževal pritožbe kmečkih poslancev. — Posl. dr. Ravnihar je v proračunskem odseku ožigosal nezaslusno krivično razmere pri železnicah, zlasti pri južni železnici, ter je izjavil, da naša sed. ustava ne le ne varuje razvoja malih narodov, marveč je le mreža, ki jih ovira in davi. Jugoslovanske železničarje so zapirali pošiljali v pregnanstva ali celo na fronto, naše delavce silijo govoriti le nemško, drugače jih pode iz službe ali na vojno. Zato naj se vsa škoda popravi, krivice odstranijo ter dá prizadetim popolno zadoščenje. — Nemški nahujskanci in podkupljenci so priredili izgrede zaradi jugoslovanske deklaracije v Mariboru, v Celju in v Celovcu, o čemer poročamo na drugem mestu. — Seidler obeta Nemcem tako volilno reformo, da jim ostane politična premoč še dalje zagotovljena. Vprašanje pa je: kako dolgo ostane sploh še ta Seidler na krmilu. — Ogrski ministrski svet se je deloma preosnoval, a Wekerle se menda ne bo več dolgo držal. — Nemški kancler Hertling je izjavil, da ameriški in angleški poglogi še niso ugodni za podlago mirovnih pogajanj. Belgije in zasedene Francije pa Nemčija ne misli obdržati; balkanske razmere naj uredi Avstro-Ogrska, a Turčija mora ostati nedotaknjena, ker je to nemški interes. Glede Poljske naj bi odločale le centralne države in Poljska sama. Pruski notranji minister je izjavil, da na samoupravo pruskega dela Poljske ni misliti in tudi na Poznanjskem se bo nadaljevalo s kolonizacijo nemških kmetov, obrtnikov in trgovcev. Zato vlada med Poljaki v Galiciji in na Poljskem velika nevolja. — Tudi v Ukrajini sta nastali dve vladi, obe hočeta imeti zastopnike v Brestu. — Ruski Turkestan se je proglasil za svobodno republiko s Taškentom kot sedežem vlade. Baškirska plemena v južnoruskim gubernijah (Orenburg, Perm in Samara) osnujejo svojo republiko, guberniji Ufa in Kazanj ter del orenburške gubernije pa ustanove baje tudi svojo republiko. Tako razpada Rusija na vedno več stamostojnih držav in to le vsled nezadovoljnosti z vlado boljševikov. — Med ruskimi in romunskimi četami v Moldaviji in Besarabiji so se začeli resni boji. Romunske čete so baje zasedle že mesto Kišinjev. — Na francoskem stavkajo po mestih delavci; v Lionu so bili barikadni boji. Vohunska in izdajalska afera, v katero sta zapletena bivši ministrskipredsednik Caillaux in Briand, odkriva čedalje bolj obsežno zaroto, da bi se bil Caillaux polastil vrhovne oblasti v državi ter odstranil sedanjo vlado, sklenil posebni mir z Nemčijo in nastopil nato proti Angliji.

Raznoterosti.

* Češka samozavest. Češka občina Zehušice, kjer ima svoja posestva grof Osvald Thun, je z zahvalo odklonila 2000 kron, ki jih je daroval ta nemški zagrizenec za občinske reveže. Zavrnili so Čehi dar moža, ki je še pred kratkim časom kruto žalil čast češkega naroda v gosposki zbornici. Češki listi so to primerno objavili, nakar je češki rodoljub, ki noče biti imenovan, poklonil revežem v Zehušicah 2000 kron. Tamošnji ubožci dobe torej 2000 kron, ampak iz čeških rok, ne pa od človeka, ki žali češko narodnost.

* Strah pred bodočnostjo. Dunajski največji dnevnik »Neue Freie Presse« ugiblje, kako bo mogla avstro-ogrski država plačati vojni dolg. Državni izdatki bodo znašali 4 milijarde (4000 milijonov) na leto, kar pomenja, da pride 140 K davkov na vsako glavo v državi več, kakor pred

vojno. Tako bo morala srednja družina (5 oseb) plačevati po 700 K na leto (več davkov kot pred vojno. Vsak mesec nas velja vojna eno milijardo (1000 milijonov) kron ali vsak dan 33'3 milijonov kron! Kako bomo vse to plačali?

* Značilni sodbi. V Hirtenfeldu na Štajerskem je imela hči posestnika Diebra ljubezensko razmerje z nekim ruskim vjetnikom. Posledica tega razmerja je bilo nezakonsko dete. Vsa okolica se je posmehovala nezakonski materi, češ, da je njen otrok Rus. Zato je nesrečnica malo, nedolžno žrtev umorila! Tako vsaj se je izgovarjala pred porotniki v Gradcu, ki so morilko tudi oprostili. Občinstvo je z očitno nevoljo spremljalo to razzsodbo. Hm, vojna je! — Pred poroto na Dunaju pa je stala 26letna M. Wessely von Ballinghof, hči c. in kr. polkovnika, obtožena detomora. Umorila je dva otroka zato, da ne napravi svojemu očetu polkovniku sramote. Mati je oproščena. Hči je bila zaradi prvega detomora oproščena, zaradi drugega pa obsojena na tri leta ječe. Polkovnik je lani umrl na fronti v Chiesi; prepovedal si je vsako udeležbo pri pogrebu s strani svoje propale družine. Za dva umora — tri leta ječe: tudi tu moremo reči: Hm, vojna je!

* 52 vojnih milijonarjev v Mariboru. Maribor šteje 52 milijonarjev, ki jim je do milijonov pomagala vojna, torej kri in krvavi žulji stotisočev drugih. V Mariboru vlada med široko množico prebivalstva največja beda in pomanjkanje, za katerih olajšavo ti gospodje nimajo nobenega srca, pač pa izmečejo za svoje žene in dekleta ogromne vsote, da hodijo in se vozijo po mestu kot kneginje.

* Narobe vreme. Letos je tudi vreme po celi naši deželi narobe. Lani smo imeli v tem času polno snega, letos imamo že mnogo solca in toplote od 8—14° C. Če bo še kaj časa tako ostalo, boče pozneje, če dobimo pozni sneg in mrz, zopet silno škodovalo rastlinstvu in kmetijstvu. Prihaja čas, ko bo treba prijeti za plug in brano, pa bo zemlja najbrže premrznjena.

Najnovejše vesti.

Pogajanja v Brestu Litovskem so se zopet pričela. In pričela so se zopet tako, kakor so se končala, z gostobesednimi debatami in zavlačevanjem, da se zdi, kakor da na obeh straneh ni prave volje, priti do zaključka. V prvi seji, ki se je zopet vršila dne 30. januarja, je spravil predsednik ruske delegacije Trockij na razgovor vprašanje, ali se smejo udeležiti pogajanj tudi zastopniki onih ukrajinskih boljševiških (socialističnih »večinskih«) skupin, ki so se od zadnje seje sem ustanovile in uveljavile v Harkovu. Odposlanci centralnih držav temu pritrjujejo, počakati pa hočejo prihoda prvotnih zastopnikov ukrajinske vlade, predno se končno odločijo.

Vprašanja in odgovori.

Pod tem naslovom bo prinašala »Domo-vina«, ki hoče biti tudi praktično koristen časopis, odgovore na pravna, gospodarska, zdravstvena, šolstva, vojaške dolžnosti, begunske in vojaškim svojcem pripadajoče podpore, občinskih zadev in vobče vsega javnega, socialnega in kulturnega življenja se tikajoča vprašanja svojih naročnikov. Vprašanja naj se nam pošiljajo lahko čitljivo pisana, razločno podpisana ter v slučaju nujnosti tudi z opazko »nujno«.

Odgovore začenjamo na vprašanje, ki je važno in pereče za ogromno število rojakov, in rojakinj:

Zakaj velik del upravičencev še dosedaj ni prejel zvišanih vzdrževalnih prispevkov za svoje vpoklicanih vojakov in ali jih bo prejel?

1. Kaj pomeni blagajnikova ničla in pripomba?

Marsikdo, ki prejema državni vzdrževalni prispevek za svoje vpoklicanih vojakov po zakonu z dne 26. decembra 1912, št. 237 drž. zak., je slišal ali bral, da so bili vzdrževalni prispevki po novem zakonu z dne 27. julija 1917, št. 313 drž. zak., in po ministrskem ukazu z dne 10. avgusta 1917, št. 337 drž. zak., ki obseza natančnejša določila h temu zakonu, splošno zvišani in da velja to zvišanje že od 1. avgusta 1917 nadalje. Morda pozna stranke, ki so ta zvišani vzdrževalni prispevek že prejele, sam pa poviška

dosedaj še sploh ni bil deležen ali pa v nižjem znesku, kakor bi ga moral dobivati po novem zakonu z ozirom na število oseb svoje družine. Posebno zbežan je še, ker je moral kmalu po zglasitvi novega zakona — kakor sploh tudi vse druge stranke — plačilno položiti pri izplačujoči blagajni, kakor se mu je reklo zato, da bodo preiskali, če ima pravico do poviška. A pozneje so mu položili vrnilo z opazko, da mu prispevka ne morejo nič zvišati, in da bo bolj držalo, napisali na položilo morda celo z rdečim svinčnikom: »0« (ničla) ali »prave«. Marsikdo ta znamenja še sedaj s strahom ogleduje, ne da bi vedel, kaj pravzaprav pomenijo. Da bo kdaj vzdrževalni prispevek tudi njemu zvišan, tega sedaj res več ne more verjeti, saj so mu celo na položilo napisali ničlo in je poteklo od splošnega zvišanja prispevkov že skoro pol leta, ne da bi bil dobil sam le en vinar poviška.

Tem dvomljivcem v tolažbo bodi povedano, da ti od blagajni na položilo napisani znaki nikakor ne pomenijo, da lastniki položil ne bodo dobili, temveč samo, da jim blagajne same provizorno, t. j. začasno, ne morejo izplačati nobenega poviška.

Ker je namreč vsled ogromnega števila podpiranih svojcev vpoklicanih vojakov gotovo, da bi silno dolgo trajalo, predno bi podporne komisije vsem strankam nakazale zvišane prispevke, in da bi prišla vsaj večina strank takoj do svojega denarja, je naročila vlada izplačujočim blagajnam, naj začasno kar same zvišajo prispevke na nove povišane zneske zakonskim ženam, zakonskim otrokom in onim svojcem vpoklicanih vojakov, o katerih je blagajnam znano ali o katerih bi se jim verjetno dokazalo, da so živeli z vpoklicancem neposredno pred njegovim vpoklicem v skupnem gospodarstvu. Glede ostalih vzdrževalnih prispevkov, katerih ne bi že blagajne same zvišale, pravi pa novi zakon, da jih morajo podporne komisije uradno same od sebe, torej brez vsakršne prošnje stranke, zvišati po določilih novega zakona, tako kakor morajo komisije tudi strankam, ki so jim začasno že blagajne same zvišale prispevke, naknadno že poviške še odobriti, če treba pa popraviti, in poslati vsaki stranki novo plačilno položilo z določenim končnoveljavnim zneskom. Blagajne naj bi namreč nove poviške nakazovale le kot nekake predujme, ki bi se jih potem poračunalo s končnimi, od komisije nakazanimi zneski.

2. Višina vzdrževalnega prispevka.

Novi zvišani vzdrževalni prispevek se ravna po kraju, kjer je imel upravičenec svoje stalno bivališče takrat, ko je dobil pravico do prispevka, in znaša za zakonske žene zakonske otroke in one svojce, ki so živeli z vpoklicancem neposredno pred njegovim vpoklicem v skupnem gospodarstvu, za vsako osebo brez ozira na starost, najsi mora stanovanje plačati ali pa stanuje brezplačno, in brez ozira na višino vpoklicančevega zaslužka pred vpoklicem, dnevno po 2 K na Dunaju in za one osebe, ki so imele v merodajnem času svoje stalno bivališče zunaj avstro-ogrške monarhije, po 1 K 80 vin. v krajih, uvrščenih v I. ali II. razred aktivitetnih doklad državnih uradnikov (n. pr. v Ljubljani) in za one osebe, ki so imele stalno bivališče zunaj avstrijske državne polovice, toda v mejah avstro-ogrške monarhije (na Hrvaškem in Ogrskem), po 1 K 60 vin. pa v vseh drugih krajih (na deželi). Več kakor 12 K na dan pa ne sme znašati skupni vzdrževalni prispevek vseh oseb, ki so živeli s vpoklicancem ob času njegovega vpoklica v skupnem gospodarstvu.

3. Pomote pri prispevkih radi števila oseb.

Po razglasitvi novega zakona so izplačujoče blagajne v svrhu začasnega zvišanja vzdrževalnih prispevkov vsem strankam radi lažjega poslovanja plačilne pole pobrale in jim jih pri prihodnjem izplačevanju vrnilo z napisanim zneskom, za kolikor so prispevek zvišale, ali pa s tisto žalostno ničlo. Žal, pa tudi izmed tistih strank, ki so jim blagajne prispevek zvišale, marsikatera ni dobila vsega, kar ji gre po novem zakonu. Ker namreč na večini plačilnih položil, ki jih je bil blagajnični uradnik strankam pobral in jih imel pri izračunavanju poviškov večji del v

odotnosti strank pred seboj, niso vse osebe, katerim je bil prispevek priznan, imenoma ali vsaj po številu navedene, in ker zlasti pri otrokih ni povedano, koliko prispevka odpade na vsakega otroka ali koliko je vsak otrok star, temveč je napisana kar skupna svota, ki gre n. pr. vsem vpoklicančevim otrokom ali bratom in sestram, je razumljivo, da blagajnični uradnik v mnogih slučajih ni vedel, koliko oseb prejema prispevek, in je nakazal zvišani prispevek za manj oseb, kakor jih je v resnici. Vzemimo slučaj, da je bilo na plačilni položil zapisano, da gre vpoklicančevim otrokom ali bratom in sestram 2 K 10 v dnevnega prispevka. Ker je znašal po starem zakonu prispevek n. pr. na Kranjskem zunaj mesta Ljubljane za vsako manj kakor 8 let staro osebo, ki je stanovala brezplačno, po 35 v, za vsako tako nad 8 let staro osebo pa po 70 v, je bilo mogoče, da je ta znesek 2 K 10 v priznan trem nad 8 let

starim otrokom (3 krat 70 v je 2 K 10 v) ali dvema nad 8 let (2 krat 70 v je 1 K 40 v) in dvema izpod 8 let starima (2 krat 35 v je 70 v), skupaj torej štirim osebam, ali enemu nad 8 (1 krat 70 v) in štirimi izpod 8 let (4 krat 35 v je 1 K 40 v) starim, skupaj torej petim osebam ali pa šestim izpod 8 let starim otrokom (6 krat 35 v je 2 K 10 v). Lahko se je torej zgodilo, da je priznal blagajnični uradnik, ki je v dvomu iz previdnosti priznaval vedno manjši znesek, mesto povišanega zneska za 6 otrok (6 krat 1 K 60 v je 9 K 60 v) le povišani znesek za 3 otroke (3 krat 1 K 60 v je 4 K 80 v), tako da prejema stranka sedaj že 1. avgusta 1917 vsak dan po 4 K 80 v premalo.

4. Kako je s skupnim gospodarstvom?

Mnogo je tudi strank, ki so živeli z vpoklicancem neposredno pred njegovim vpoklicem v skupnem gospodarstvu, katerim bi bile

Mestna hranilnica ljubljanska

Prešernova ulica števil. 3,

največja slovenska hranilnica

je imela koncem leta 1917 vlog . . . . . K 66,800.000
hipotečnih in občinskih posojil . . . . . „ 27,000.000
in rezervnega zaklada . . . . . „ 2,000.000

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje najvišje po

4%

večje nestalne vloge pa po dogovoru.

**Hranilnica je pupilarno varna in stoji pod kontrolo
C. kr. deželne vlade.**

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike.

Posoja na zemljišča in poslopja na Kranjskem proti 5%, izven Kranjske pa proti 5 1/4%, obrestim in proti najmanj 1% ozir. 3/4% odplačevanju na dolg.

**V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno
Kreditno društvo.**

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice

registrovana zadruga z neomejeno zavezo v Ljubljani

obrestuje hranilne vloge po čistih

4 1/4%

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje
posojilnica sama za svoje vložnike.

Rezervni zaklad K 1,000.000.

Hranilne vloge K 23,000.000.

Ustanovljena leta 1881.

morale torej blagajne priznati za vsako osebo polni prispevek po novem zakonu (po 2 K, 1 K 80 v ali 1 K 60 v), ki pa dosedaj niso dobile še nobenega poviška. Na plačilnih polah je sicer napisana občina zadnjega bivališča vpoklicančevega pred vpoklicom in naslov njegovih svojcev, vendar pa blagajnični uradnik v mnogih slučajih ni vedel in mu tudi svojci niso mogli verjetno dokazati, če so z vpoklicancem živeli res tudi v skupnem gospodarstvu, zlasti še v onih slučajih ne, kjer so prejeli svojci po vpoklicancu prav malenkostne zneske, ker je bila komisija po § 5 starega zakona z dne 26. decembra 1912, št. 237 drž. zak. znižala prispevek, do katerega bi imeli svojci pravico z ozirom na število oseb, na tisti znesek, ki je odgovarjal zadnjemu vpoklicančevemu zaslužku pred vpoklicem, ali kolikor so imeli svojci po mnenju komisije od vpoklicančeve podpore čiste koristi po odbitku stroškov za njegovo lastno stanovanje in hrano na domu.

Mnogo strank prejema tudi obenem podporo po več vpoklicancih n. pr. po dveh vpoklicanih sinovih, a seveda po vsakem le v delnem znesku, ker podpore po vseh skupaj ne smejo presegati enotnega zneska, ki je določen za vsako osebo. Ker si tukaj blagajnični uradnik po nobenem vpoklicancu ni upal nakazati polnega poviška, raje sploh ničesar ni povišal.

Če se sedaj take oškodovane stranke zglašajo pri blagajnah s potrdili župnih, občinskih in drugih uradov o resničnem številu oseb ali o skupnem gospodarstvu, jih pa tam odslavljajo, češ, da jim sedaj ne morejo več pol popravljati, ker je vse že v knjigah vpisano in so po naročilu poslali že komisijam seznamke tistih oseb, katerim so prispevek zvišale, in tudi tistih, katerim jih niso zvišale.

5. Osebe, ki so bile le podpirane.

Sploh nobenega poviška pa blagajne niso izplačevale in ga po dobljenih predpisih tudi niso smele izplačevati onim osebam, ki z vpoklicancem neposredno pred njegovim vpoklicem niso živeli v skupnem gospodarstvu, temveč so prejemale le od njega le podporo v gotovem znesku, vsled česar so bile ko-

misije priznale prispevek le v višini tega zneska, in pa nezakonskim otrokom in drugim do alimentov upravičenim osebam, katerim so priznavale komisije prispevek le v višini sodnijsko določenih alimentov, če ni bilo dokazano, da je vpoklicanec pred vpoklicem prostovoljno več plačeval. — Glede teh dveh skupin podpirancev določa novi zakon, da jim morajo komisije vzdrževalne prispevke s 1. avgustom 1917 zvišati za 50 odstotkov, t. j. priznati še polovico že priznanih prispevkov, če je bil njihov podpornik ali vzdrževalec vpoklican pod orožje pred 1. avgustom 1916, oziroma, če so bili alimenti pred tem dnevom sodnijsko določeni.

Od vseh podpirancev torej nimajo pravice do poviška podpore po novem zakonu edino oni, ki z vpoklicancem neposredno pred njegovim vpoklicem niso živeli v skupnem gospodarstvu, temveč so od njega prejeli le podporo v gotovih zneskih, če je bil oni vpoklican šele po 1. avgustu 1916, in oni nezakonski otroci ali druge do alimentov upravičene osebe, za katere so bili alimenti šele po 1. avgustu 1916 sodnijsko določeni.

6. Kako se dela prošnja za zvišanje.

Kdor je po gornjih izvajanjih upravičen do poviška po novem zakonu, a ga še sploh ni dobil ali pa v prejšnjem znesku, torej nikar ne obupavaj, češ, da gotovo ničesar več ne bo dobil; saj povišek po zakonu mora prejeti brez vsakršne prošnje in ga bo tudi prejel, če ne kmalu, pa pozneje. Sicer je pa res že skrajni čas, da bi komisije vsaj sedaj, ko je poteklo od razglasitve novega zakona že skoro pol leta, zvišane prispevke vsem upravičencem nemudoma nakazale. — Če kdo izmed upravičencev noče čakati, da bo prišla njegova zadeva pri komisiji uradno »sama od sebe« na vrsto, napravi lahko tudi prošnjo na komisijo, ki bo njegovo zadevo vzela morda vendarle preje v roke, če bo dobila nov akt, ki ga bo treba rešiti. Prošenj nikar ne dajate pisati zakotnim pisčem, temveč jih napravite vsak, kdor zna pisati, sam kar na kratko v sledečem smislu, seveda vselej tako, da se bo skladalo z dotičnim slučajem:

»Slavni okrajni komisiji za preživljanje v Ljubljani (za mesto, za okolico, ali v Kranju, Postojni itd.)! — Prosim nujno, da mi slavna komisija zviša vzdrževalni prispevek, ki ga prejemam po vpoklicanem možu Francetu Podobniku zase in za petero otrok na plačilno polo ondotne komisije pod št. 64517 (ta številka je napisana na gornjem delu plačilne pole na levi), na tisti znesek, ki nam gre po novem zakonu z dne 27. julija 1917, št. 313 drž. zak. — Jera Podobnikova, Ježica št. 14.«

— Na pisemski ovitek napišite zgoraj navedeni naslov komisije in, da Vam ne bo treba kupovati znamke, na levem spodnjem robu ovitka te - le besede: »Poštine prosto v smislu § 10 zakona z dne 27. julija 1917, št. 313 drž. zak.« Drugega ni treba v prošnji ničesar pisati, ker komisija, ki bi morala vzeti zadevo itak tudi uradno sama od sebe brez vsakršne prošnje v roke, že iz prvotne priglasitve, ki jo ima spravljeno, pozna število, starost in vse razmere upravičencev in vé, na koliko mora po zakonu prispevek zvišati. Če kdo kljub temu ne bi dobil pravega zneska, ima pa itak — kot sploh zoper vsak odlok komisije — tekom 60 dni po prejemu nove plačilne pole ali odloka komisije pravico pritožbe na višjo oblast, navedeno v odloku komisije. — Kdor ima seveda poleg prošnje za zvišanje po novem zakonu še kako posebno prošnjo na komisijo, če je n. pr. morda že preje prejel prenizko podporo, lahko to prošnjo pristavi v prošnji za zvišanje po novem zakonu.

O p o m b a. Kdor bi imel rad novi zakon z dne 27. julija 1917, št. 313 drž. zak., in ministrski ukaz z dne 10. avgusta 1917, št. 337 drž. zak., ga lahko — kakor sploh vsak avstrijski zakon — naroči pri vsakem c. kr. poštne uradu od c. kr. dvorne in drž. tiskarne na Dunaju in ga bo prejel za nekoliko vinarjev v poljubnem, v Avstriji navadnem, torej tudi v slovenskem jeziku.

Odgovorni urednik: Emil Vodeb.

Tisk »Narodne Tiskarne« v Ljubljani.

Izdaja: Konsorcij »Domovine«.

JADRANSKA BANKA, TRST.

Vabilo na subskripcijo.

Izredni občni zbor delničarjev Jadranske banke, ki se je vršil dne 20. januarja t. l., je sklenil povišanje delniške glavnice od K 12,000.000.— na K 20,000.000.— ter je pooblastil upravni svet, da izvede to povišanje.

Na podlagi tega pooblastila je sklenil podpisani upravni svet, da izda naenkrat

20.000 delnic po K 400.— nominalne vrednosti.

dvigajoč s tem delniško glavnico za

K 8,000.000.—

na skupnih **K 20,000.000.—** in to po sledečih pogojih:

1. Delnice VIII. emisije participirajo na uspehih družbe z isto pravico in dolžnostjo od 1. januarja 1819 dalje kakor stare delnice.
2. Opcijska pravica pripada imetnikom starih delnic, kateri morejo dobiti za tri stare delnice dve novi po prvenstveni ceni od K 500.—. Delničarji, ki želijo izvršiti opsijsko pravico, morajo položiti plašče delnic pri enem zavodov, ki so navedeni kot subskripcijsko mesto.
3. Neoptirane delnice ostanejo na razpolago delničarjev in ostalih subskribentov po ceni od K 600.—
4. Predbeležba in popolno vplačilo delnic se mora izvršiti med 1. februarjem in 1. marcem t. l., v istem roku se mora izvršiti tudi opsijska pravica.
5. Pravica repartitije neoptiranih delnic gre upravnemu svetu, pri čemur se bodo vzeli v ozir posebno sedanji delničarji, ki so izvršili opsijsko pravico in podpisali nadaljnje delnice.
6. V slučaju, da bode o priliki repartitije subskribentu dodeljeno manjše število delnic, kot jih je podpisal, se mu povrne odveč vplačana vsota.
7. Kurzni dobiček nove emisije pripada po odbitku stroškov in emisijskih pristojbin rezervnemu skladu zavoda.
8. Subskribira se pri sledečih zavodih:

a) Jadranska banka v Trstu in njeni podružnice na Dunaju (L. Tegetthoffstrasse 709), v Dubrovniku, Kotoru, Ljubljani, Metkoviću, Opatiji, Splitu, Šibeniku in Zadru; — b) Banka i štedionica za Primorje na Sušaku in njene podružnice v Bakru in na Rijeki; — c) Prva Hrvatska štedionica v Zagrebu in njene podružnice v Bjelovaru, Brodu n. S., Cirkvenici, Delnicah, Djakovu, Karlovcu, Kraljevcu, Novi Vinodolski, Osijeku, Požegi, Rijeki, Senju, Sisku, Sv. Ivanu Zel., Varaždinu, Vel. Gorici, Vinkovci, Virovitici, Vukovaru in Zemunu; — d) Hrvatska centralna banka za Bosnu i Hercegovinu v Sarajevu in njeni podružnici v Mostaru in D. Tuzli; — e) Srpska banka v Mostaru; — f) Živnostenska banka, podružnica na Dunaju.

V Ljubljani, dne 1. februarja 1918.

Upravni svet Jadranske banke.